

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

ИЗВЕШТАЈ О

СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ „РАЈАЦ“

ИНФОПЛАН

Одговорни урбаниста:
Марија Пауновић
Милојевић,
дипл. инж. арх.

Директор:
Марина Агатуновић
дипл. екон.

„ИНФОПЛАН“ Д.О.О. АРАНЂЕЛОВАЦ – Ратних војних
инвалида 4, 34300 Аранђеловац, телефон/факс 034/720-
081 / 720-082, e-mail:urbanizam@infoplan.rs

12084

ISO 9001:2008
SRPS ISO 9001:2008

2022. година

**ПРЕДМЕТ: ИЗВЕШТАЈ
О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ
СРЕДИНУ ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ „РАЈАЦ“**

**НАРУЧИЛАЦ: ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ ГОРЊИ
МИЛАНОВАЦ**

**ОБРАЂИВАЧ: "ИНФОПЛАН", д.о.о. за планирање, пројектовање,
АОП и инжењеринг, Аранђеловац
34 300 Аранђеловац, Ратних војних инвалида, бр. 4
телефон 034/720-081 и 720-082, факс 720-082,
е-mail: urbanizam@infoplan.rs**

**РУКОВОДИЛАЦ
ИЗРАДЕ
СТРАТЕШКЕ
ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА
НА ЖИВОТНУ
СРЕДИНУ:** **МАРИЈА ПАУНОВИЋ МИЛОЈЕВИЋ, дипл. инж. арх.**

РАДНИ ТИМ: Тијана Лукић, дипл. простор. план., маст. инж. зашт.
жив. сред.
Наташа Миливојевић, дипл. инж. грађ.
Наташа Цветковић, инж. грађ.
Драгана Стојиловић, дипл. инж. арх.
Марија Орлић Пољаковић, дипл.простор. план.
Мира Продановић, арх. техничар

**ДИРЕКТОР
МАРИНА АГАТУНОВИЋ, дипл. екон.**

САДРЖАЈ

Увод.....	1
1.0. Полазне основе стратешке процене утицаја.....	2
1.1. Преглед садржаја Плана детаљне регулације „Рајац“.....	4
1.2. Карактеристике и циљеви Плана.....	5
1.2.1. Опис границе Плана детаљне регулације.....	5
1.2.2. Постојећа и планирана намена површина.....	7
1.2.3. Циљеви Плана детаљне регулације.....	10
1.3. Хијерархијски однос са другим плановима-планска усклађеност.....	10
1.4. Преглед карактеристика и оцена стања животне средине на подручју Плана.....	12
1.4.1. Природне карактеристике општине Горњи Милановац.....	12
1.4.2. Створене карактеристике.....	16
1.4.3. Стање квалитета животне средине.....	18
1.5. Карактеристике животне средине простора који може бити изложен негативном утицају.....	22
1.6. Разматрана питања и проблеми угрожавања и заштите животне средине у обухвату Плана.....	24
1.7. Резултати консултација са заинтересованим органима и организацијама.....	24
2.0. Општи и посебни циљеви стратешке процене утицаја и избор индикатора.....	25
2.1. Општи и посебни циљеви стратешке процене.....	26
2.2. Индикатори стратешке процене.....	27
3.0. Процена могућих утицаја Плана на животну средину.....	30
3.1. Процена утицаја на животну средину и поређење варијантних решења.....	30
3.2. Разлози за избор најповољнијег варијантног решења.....	33
3.3. Евалуација карактеристика и значаја утицаја планских решења.....	34
3.4. Мере за ограничавање негативних и увећање позитивних утицаја на животну средину.....	38
4.0. Смернице за ниже хијерархијске нивое.....	48
5.0. Програм праћења стања животне средине у поступку спровођења Плана.....	49
5.1. Индикатори праћења стања.....	50
5.2. Права и обавезе надлежних органа и поступање у случају неочекиваних негативних утицаја.....	51
6.0. Методологија стратешке процене утицаја на животну средину и тешкоће при изради стратешке процене утицаја на животну средину.....	54
7.0. Приказ начина одлучивања за избор предложеног Плана.....	57
8.0. Закључци стратешке процене утицаја.....	58

СПИСАК ТАБЕЛА

Табела бр. 1: Постојећа намена површина.....	8
Табела бр. 2: Планирана намена површина.....	10
Табела бр. 3: Приказ средњих месечних вредности укупних таложних материја на подручју општине Горњи Милановац за јануар 2022. године.....	19
Табела бр. 4: Прибављени услови надлежних институција, органа, организација	25
Табела бр. 5: Посебни циљеви стратешке процене са избором индикатора.....	28
Табела бр. 6: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијантама 1 (да се план не примењује) и 2 (да се план примењује)	32
Табела бр. 7: Вредновање карактеристика утицаја.....	35
Табела бр. 8: Матрице процене утицаја	36
Табела бр. 9: Граничне вредности индикатора буке* на отвореном простору ниво буке у dB(A) у границама обухвата Плана.....	45
Табела бр. 10: Поступак стратешке процене за План детаљне регулације.....	55

УВОД

Стратешка процена утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину, одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину и здравље људи.

Ради се у циљу обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма.

Стратешка процена утицаја на животну средину је процес који треба да интегрише циљеве и принципе одрживог развоја, а да се тиме избегну или ограниче негативни утицаји на животну средину и на здравље и добробит локалног становништва.

Основни циљеви израде Стратешке процене утицаја су:

- ❖ обезбеђивање да питања животне средине и здравља људи буду потпуно узета у обзир приликом развоја планова или програма;
- ❖ успостављање јасних, транспарентних и ефикасних поступака за стратешку процену;
- ❖ обезбеђивање одрживог развоја;
- ❖ обезбеђивање учешћа јавности;
- ❖ унапређење нивоа заштите здравља људи и животне средине.

На основу члана 4. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, утврђују се основна начела стратешке процене, и то:

1. Начело одрживог развоја – одрживи развој јесте усклађен систем техникотехнолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вредности са циљем да се сачува и унапреди квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вредности природних ресурса и добара, предела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.

2. Начело интегралности политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.

3. Начело предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

4. Начело хијерархије и координације – процена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процену, кроз консултације, односно обавештавања и давања мишљења на план и програм и

5. Начело јавности – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, пре доношења било какве одлуке, као и после усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измене.

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину представља саставни део документације која се прилаже уз план или програм надлежном органу. Израда Стратешке процене утицаја на животну средину се одвија у 3 фазе. Прва фаза представља доношење Одлуке о потреби израде Стратешке процене утицаја на животну средину, након чега се

приступа њеној изради а након тога следи трећа фаза, фаза давања сагласности на Извештај. Носилац израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну је ИНФОПЛАН д.о.о. из Аранђеловца. На основу Решења бр. 4-02-350-191/2020. од 24.08.2020. године приступа се изради Стратешке процене утицаја на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена утицаја или СПУ) Плана детаљне регулације „Рајац“, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, број 135/04 и 88/10). Процедура израде Извештаја прати процедуру доношења Плана детаљне регулације, што пружа могућност ефикаснијег утицаја на планско решење и благовременог достављања евентуалних примедби у циљу унапређења и заштите животне средине.

1.0. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

На основу одредбе члана 13. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину полазне основе стратешке процене обухватају:

1. кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима;
2. преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извештај односи;
3. карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
4. разматрана питања и проблеме заштите животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
5. приказ припремљених варијантних решења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно решење нереализовања плана и програма и најповољније варијантно решење са становишта заштите животне средине;
6. резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процене могућих утицаја стратешке процене.

Стратешка процена утицаја на животну средину Плана детаљне регулације „Рајац“, је процес који ће обезбедити:

- приказ утицаја планираних намена, целина, зона, објеката, функција, садржаја и планиране линијске и комуналне инфраструктуре на стање и вредности животне средине на подручју Плана детаљне регулације;
- имплементацију обавезујућих еколошких смерница у План детаљне регулације и
- примену смерница и мера заштите животне средине у поступку имплементације Плана.

Као основ и полаз за израду стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације „Рајац“, коришћена је следећа документација и подаци:

- Одлука о изради Плана детаљне регулације „Рајац“ бр. Одлуке 2-06-43/2020 („Службени гласник општине Горњи Милановац“, бр. 19/2020) коју је донела Скупштина општине Горњи Милановац на седници одржаној 30.10.2020. године;
- Нацрт Плана детаљне регулације „Рајац“;
- Просторни План општине Горњи Милановац („Службени гласник општине Горњи Милановац“ бр. 5/2012);
- Услови надлежних институција, органа, организација и предузећа за израду Плана.

За израду Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину, вредновање простора са аспекта еколошке одрживости и прихватљивости, избор најбоље понуђеног решења и предлагање смерница за ниже хијерархијске нивое, коришћена је следећа законска регулатива:

- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 - испр., 64/10 - одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 - одлука УС, 50/13 - одлука УС, 98/13 - одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - др.закон, 9/20 и 52/21);

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 36/09 - др.закон, 72/09 - др.закон, 43/11 - одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18-др.закон);
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 135/04 и 88/10);
- Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 135/04 и 36/09);
- Закон о заштити природе („Сл. гласник РС” бр. 36/09, 88/10, 91/10-исп. 14/16 и 95/18-др.закон и 71/2021);
- Закон о водама („Сл. гласник РС” бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др. закон);
- Закон о заштити земљишта („Сл.гласник РС“, бр.112/15);
- Закон о управљању отпадом („Сл.гласник РС” бр. 36/09, 88/10 и 14/16 и 95/18-др.закон);
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“ бр. 36/09, 10/13 и 26/21-др.закон);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС” бр. 96/2021);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр.111/09 20/15, 87/18 и 87/18 – др.закон);
- Закон о културним добрима („Сл. гласник РС” бр. 71/94, 52/11, 99/11, 6/20 и 35/21);
- Закон о заштити од нејонизујућег зрачења („Сл.гласник РС” бр. 36/09);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Сл. гласник РС”, бр. 32/2019);
- Правилник о класификацији намене земљишта и планских симбола у документима просторног и урбанистичког планирања (“Службени гласник РС”, број 105 од 5. августа 2020);
- Правилник о опасним материјама у водама („Сл. гласник СРС” бр. 31/82);
- Правилник о хигијенској исправности воде (Сл. лист СФРЈ бр. 44/99 измене Сл. Гл. РС 28/2019);
- Правилнику о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (“Сл. гласник РС” бр.74/11)
- Правилник о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима („Службени гласник РС“, број 33/16);
- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини („Службени гласник РС”, бр. 72/10);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке („Сл.гласник РС“, бр.72/10);
- Правилник о листи активности које могу да буду узрок загађења и деградације земљишта, поступку, садржини података, роковима и другим захватима за мониторинг земљишта („Сл.гласник РС“, бр.102/20);
- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС”, бр. 56/10, 93/19 и 39/21);
- Правилник о обрасцу Документа о кретању отпада и упутству за његово попуњавање (“Службени гласник РС”, број 114/13);
- Правилник о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање (“Службени гласник РС”, број 17/17);
- Правилник о одређивању и одржавању зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. гласник РС”, број 92/08);
- Правилник о границама излагања нејонизујућим зрачењима („Службени гласник РС“, број 104/09);
- Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Службени лист СФРЈ, бр. 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90);
- Правилник о техничким нормативима за санацију, ојачање и реконструкцију објеката високоградње оштећених земљотресом и реконструкцију и ревитализацију објеката високоградње („Сл. Лист СФРЈ“, бр. 52/85);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник Републике Србије” бр. 67/11. 48/12 и 1/16);

- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 24/14);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање („Службени гласник РС”, број 50/12);
- Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Сл.гласник РС”, бр.88/10 и 30/18-др.уредба);
- Уредба о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту (“Сл.гласник РС”, бр.30/18 и 64/19);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (“Сл. гласник РС”, бр. 11/10, 75/10 и 63/13);
- Уредба о класификацији вода („Сл. гласник СРС” бр. 5/68);
- Уредба о категоризацији водотока („Сл. гласник СРС” бр. 5/68-61);
- Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 114/08);

1.1. ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ „РАЈАЦ“

Садржај Плана детаљне регулације „Рајац“, урађен је у складу са одредбама и методологијом Закона о планирању и изградњи изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13 - УС, 50/13 – УС, 98/13 – УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др.закон, 9/20 и 52/21).

САДРЖАЈ:

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА

ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПЛАНА

II ПЛАНСКИ ДЕО

1. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

1.1. НАЧИН КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

2. ОСТАЛИ УСЛОВИ ИЗГРАДЊЕ И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

III СМЕРНИЦЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

V ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ПРИЛОЗИ

ГРАФИЧКИ ДЕО

ДОКУМЕНТАЦИОНИ ДЕО

1.2. КАРАКТЕРИСТИКЕ И ЦИЉЕВИ ПЛАНА

1.2.1. ОПИС ГРАНИЦЕ ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ

План детаљне регулације „Рајац“ обухвата катастарске парцеле у КО Полом, КО Горњи Бањани и КО Горњи Бранетићи.

Граница Плана почиње на тремеђи к.п. бр. 1858, 1 и 4/1 КО Полом и пружа се у смеру казальке на сату пратећи границе к.п. бр. 4/1, 4/2, 5, 22, 40/1, 40/5, 40/2, 40/3, 40/7, 40/4, 40/6, 41, 42/1, 42/2, 47, 48, 51, 52/2, 50/1, 50/12, 50/2, 50/9, 50/14, 50/5, 50/6, 50/7, 50/11, 50/10, 76/1, 76/3, 76/2, 77/5, 77/6, 77/3, 77/2, 77/4, 79/2, 109/3, 107, 108/1, 108/2, 108/3, 112/6, 113/9, 113/11, 112/2, 113/4, 113/12, 113/2, 115/11, 115/4, 115/5, 115/13, 115/1, 116/4, 116/3, 116/2, 118/1, 118/2, 118/3 и 133, све у КО Полом, а затим прелази у КО Горњи Бранетићи, па прати границу к.п. бр. 3106/1, па к.п. бр. 3105 у дужини од око 650 метара, затим се ломи пресеца к.п. бр. 3105, па наставља границом к.п. бр. 1341, 1339/6, 1339/7, 1339/9, 1339/2, 1339/1, 1339/8, 1339/5, 1339/4, 1339/3, 1290, 1291, 1292, 1158/2, 1301, 1306/1, 1306/2, 1307, 1308, 1310, обухвата планирану регулацију пута, па наставља границом к.п. бр. 1336/1, 1334/1, 1335/4, 1335/5, 1335/7, 1334/1, 1335/1, 1335/6, 1335/3, 1332/1, 1338, 1327, 1354/3, 1354/1, 1358, пресеца к.п. бр. 3907, па наставља регулационом линијом планираног пута, све у КО Бранетићи, а затим прелази у КО Горњи Бањани, па прати границу к.п. бр. 44, 39/2, 43, 41/2, 27, 14/4, 11/5, 11/4, 11/2, 10, 11/7, пресеца 8/1, па наставља границом к.п. бр. 8/3, 7/2, пресеца к.п. бр. 3/1, па наставља границом к.п. бр. 1/6, 2/2, 2/1, све у КО Горњи Бањани, а затим прелази у КО Полом, па прати границу к.п. бр. 151/7, 148/1, 145, 152, 142/3, 153, 154/1, прелази у КО Горњи Бањани и обухвата к.п. бр. 14/1, па границом к.п. бр. 962 иде ка југу у дужини од 230 метара, потом се ломи, пресеца к.п. бр. 962, прелази у КО Полом и иде на југ границом к.п. бр. 1864 у дужини од 40 метара, ломи се пресеца к.п. бр. 1864 па продужава границом к.п. бр. 260/2, 260/1, 253/1, 252/2, 172, 171/5, 200, 201, 202, 203, пресеца к.п. бр. 209, па продужава границом к.п. бр. 212, 213, 214, 246, 215/2, 215/3, 238/1, 238/2, 233, 234, 229, 33, 30, 29, 27/2, 19, 14/2, 14/1, 12/2, пресеца к.п. бр. 1859, па наставља границом к.п. бр. 1859, и границом к.п. бр. 1 долази до тремеђе к.п. бр. 1858, 1 и 4/1 одакле је опис и почео.

Површина плана износи 200,47 ха. План обухвата следеће парцеле:

У КО. Полом

целе: 50/14, 77/6, 77/5, 50/3, 50/10, 50/9, 50/7, 50/6, 76/3, 50/12, 77/4, 50/15, 79/2, 50/11, 76/2, 50/5, 76/1, 80/2, 50/2, 40/2, 50/1, 76/4, 74/1, 77/3, 50/4, 1, 80/3, 5, 77/1, 22, 77/2, 74/2, 107, 2, 79/1, 23, 80/1, 84/2, 75/1, 52/2, 84/1, 7, 4/1, 53, 108/1, 78/2, 75/2, 73/1, 40/5, 40/1, 40/7, 40/3, 4/2, 108/5, 6/1, 73/3, 3, 81, 40/4, 6/2, 108/6, 24, 78/1, 109/2, 9/1, 56/1, 9/2, 85, 40/6, 42/1, 108/4, 41, 8, 54/1, 42/2, 47, 48, 51, 109/6, 73/2, 108/2, 86/1, 108/3, 109/4, 99/2, 52/1, 56/2, 83/1, 10/1, 58/2, 112/6, 109/5, 109/1, 25, 86/2, 111/2, 82, 113/4, 109/7, 113/11, 59, 112/2, 11, 39/1, 112/7, 54/2, 83/3, 72, 113/12, 110/1, 9/3, 21/1, 112/3, 113/6, 9/4, 113/1, 39/2, 39/4, 99/3, 42/3, 56/3, 113/2, 39/5, 113/14, 58/1, 112/4, 113/3, 87/1, 113/8, 111/1, 113/13, 71, 115/11, 83/2, 113/10, 21/2, 113/15, 10/2, 10/2, 39/3, 112/5, 113/5, 106, 26/1, 68, 115/10, 115/12, 105/2, 12/1, 12/1, 115/4, 113/7, 110/3, 116/4, 113/9, 116/3, 115/5, 13, 13, 38, 115/9, 115/14, 70, 46, 105/1, 115/13, 43, 115/2, 116/2, 60, 115/8, 55, 98/2, 115/18, 101, 99/1, 26/2, 26/2, 57, 110/2, 103/1, 115/6, 115/7, 182, 37, 44, 114/1, 104, 115/15, 115/17, 118/1, 62, 88, 100/3, 27/1, 116/1, 118/3, 115/3, 26/3, 26/3, 115/1, 45, 183, 98/1, 100/4, 100/5, 12/2, 12/2, 63, 118/2, 20, 20, 103/2, 224/5, 118/4, 14/1, 14/1, 99/7, 115/16, 117/3, 114/2, 100/2, 61, 14/2, 14/2, 36, 117/1, 118/5, 64/1, 117/2, 118/12, 100/1, 122/2, 99/5, 95, 118/6, 118/11, 64/2, 99/6, 35, 184/1, 118/10, 120/1, 181/1, 96, 224/4, 122/3, 118/7, 188, 186, 98/3, 99/4, 34, 122/4, 27/2, 27/2, 87/2, 65, 19, 118/8, 133, 29, 29, 121, 89, 224/1, 187, 119, 184/2, 120/2, 122/1, 66, 97, 225, 225, 94/1, 189, 118/9, 181/2, 224/6, 94/3, 94/2,

191/4, 30, 30, 134/5, 67/1, 226, 226, 94/5, 190, 191/1, 93, 123/1, 227, 227, 134/3, 67/2, 67/2, 67/2, 92, 94/4, 135/11, 134/1, 132, 91, 136/4, 192/2, 90, 224/2, 224/2, 123/2, 180, 228, 228, 134/4, 131, 178/2, 135/1, 222, 222, 134/2, 191/2, 223, 223, 209, 191/3, 125, 136/5, 177/1, 130, 195, 195, 196, 196, 197/3, 197/3, 124, 192/1, 193, 221, 221, 136/3, 33, 194/2, 194/2, 194/1, 194/1, 224/7, 224/7, 229, 229, 194/3, 194/3, 224/3, 224/3, 135/5, 136/7, 178/1, 197/1, 197/1, 126, 235, 136/6, 220/2, 139/27, 135/6, 220/3, 135/10, 135/8, 234, 139/28, 139/28, 240/2, 135/9, 224/8, 174, 174, 136/2, 220/1, 139/13, 139/13, 175/1, 197/2, 239/2, 233, 139/18, 139/18, 138, 135/7, 219, 139/14, 139/14, 198/1, 198/1, 241, 136/1, 176, 176, 139/2, 139/2, 135/2, 240/1, 218, 217, 139/15, 139/15, 239/1, 139/19, 139/19, 238/2, 173/1, 173/1, 198/2, 198/2, 139/3, 139/20, 139/20, 139/5, 141/2, 141/2, 216, 141/3, 141/3, 135/4, 142/1, 142/1, 215/1, 139/8, 238/1, 215/7, 139/7, 139/24, 198/3, 139/4, 175/3, 139/6, 148/3, 148/3, 173/2, 142/4, 142/4, 149/4, 149/4, 135/3, 135/3, 175/2, 139/25, 148/2, 148/2, 146, 146, 215/6, 96, 139/16, 215/3, 203, 142/5, 142/5, 149/3, 149/3, 141/1, 141/1, 139/9, 149/2, 149/2, 202, 171/2, 200, 171/3, 139/17, 150/1, 150/1, 94, 199/1, 201, 171/1, 139/1, 212, 139/10, 142/6, 142/6, 149/1, 149/1, 213, 171/11, 139/22, 148/1, 148/1, 139/11, 150/2, 150/2, 171/10, 147, 147, 139/21, 151/7, 151/7, 139/23, 171/6, 142/2, 215/2, 171/13, 246, 214, 171/5, 199/2, 139/26, 171/12, 171/15, 143, 145, 171/14, 154/2, 142/3, 171/7, 152, 154/3, 154/5, 171/4, 154/6, 154/4, 153, 154/7, 155, 170, 159/3, 156, 154/1, 157/1, 159/2, 169, 157/2, 157/3, 167, 260/7, 158, 165, 252/2, 253/1, 260/1, 260/2, 162 КО Полом;

делове: 1859, 1864, 109/3, 45/4, 45/8, 45/3, 45/5 КО Полом.

У К.О. Горњи Бањани

целе: 1/4, 1/7, 1/5, 1/3, 1/1, 2/1, 1/2, 1/6, 2/2, 7/2, 8/2, 8/3, 11/8, 11/6, 11/13, 11/9, 11/7, 11/12, 11/11, 11/10, 11/16, 11/14, 11/1, 11/18, 11/17, 10, 11/15, 11/2, 11/3, 11/4, 14/5, 11/5, 41/1, 14/4, 41/2, 43, 39/2, 27, 44, 22/1 и 22/2 КО Горњи Бањани;

део: 962 КО Горњи Бањани.

У К.О. Горњи Бранетићи

целе: 1341, 1339/6, 1339/7, 1339/1, 1290, 1339/2, 1339/5, 1339/3, 1339/4, 1339/9, 1339/8, 1291, 1293/2, 1289/3, 1289/4, 1289/2, 1293/5, 1292, 1289/5, 1293/6, 1293/3, 1293/7, 1289/1, 1293/8, 1293/1, 1293/4, 1294/2, 1294/1, 1294/3, 1294/5, 3106/2, 1294/4, 1295, 1158/2, 1296, 1299, 1306/2, 1300, 1298, 1301, 1307, 1306/3, 1308, 1306/1, 1305/2, 1304/2, 1310, 1302, 1304/3, 1305/1, 1304/1, 1312, 1303/1, 1304/5, 1313/4, 1304/4, 1303/2, 1313/11, 1313/3, 1313/1, 1314/2, 1315/2, 1313/8, 1313/9, 1336/1, 1313/7, 1315/3, 1313/2, 1313/5, 1313/6, 1313/10, 1314/1, 1318/2, 1315/1, 1335/4, 1313/12, 1335/5, 1318/3, 1335/6, 1335/7, 1318/1, 1335/1, 1316/1, 1316/15, 1316/6, 1335/3, 1316/5, 1316/7, 1334/1, 1316/4, 1317, 1316/2, 1319, 1316/8, 1316/3, 1332/1, 1316/9, 1320, 1332/2, 1316/10, 1333, 1338, 1316/11, 1329, 1321/1, 1316/12, 1321/4, 1332/3, 1316/13, 1330, 1328, 1321/5, 1321/2, 1331, 1316/14, 1327, 1326, 1321/3, 1324, 1323, 1322/2, 1322/1, 1354/5, 1354/4, 1355/3, 1355/2, 1354/3, 1355/1, 1354/2, 1354/1, 1357, 1358 КО Горњи Бранетићи;

део: 3105 КО Горњи Бранетићи.

1.2.2. ПОСТОЈЕЋА И ПЛАНИРАНА НАМЕНА ПОВРШИНА

Границом Плана детаљне регулације „Рајац“ обухваћен је део територије насеља Полум, Горњи Бањани и Горњи Бранетићи у општини Горњи Милановац, који се налази у Моравичком округу.

Рајац је планински предео, део планине Сувобор, у оквиру Ваљевског комплекса планина. Налази се на територији општине Љиг и Горњи Милановац. Удаљен је око 25 km од градског насеља Горњи Милановац. Рајац чија је надморска висина 848 m богат је пространим ливадама, као и видиковцима са којих се виде предели северозападно од њега. Доста стрмо се спушта према општини Љиг.

Површина која је обухваћена границом плана износи 200,47 ha.

Планирано подручје се налази у северном делу општине Горњи Милановац. Граничи се са суседном општином Љиг и насељем Славковица. Катастарске парцеле које су у обухвату ПДР-а у највећем делу представљају остало земљиште – пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, док део парцела представља комплекс посебне намене. У северном делу плана уочен је објекат производње/услуга и пословања. Такође, кроз планско подручје пролази државни пут IIБ реда бр. 357, општински и остали путеви, уз које се најчешће налазе објекти становања.

Кроз планско подручје од саобраћајне инфраструктуре пролазе:

- државни пут IIБ реда бр. 357 веза са државним путем 22 - Кадина Лука - Славковица - Рајац - Бершићи, деоница 35702 Кадина Лука (Ба) - Бершићи (Озрем) од km 10+269 до km 12+340;
- општински пут бр. 23 - Озрем од државног пута IIБ реда бр.357 место звано "Међуречица" поред реке Озремице - Раковића бара- Варошица - Горњи Бранетићи Врело - Рајац;
- општински пут бр. 24 - Рајац од државног пута IIБ реда бр.357 до државног пута IIБ реда бр. 359;
- постојеће приступне улице.

У постојећем стању простор у обухвату границе плана је грађевинско, шумско, пољопривредно земљиште и делом комплекс посебне намене.

Површине за јавне намене и објекте чине саобраћајни објекти и површине (путно земљиште: државни пут, општински путеви, приступне улице), као и комплекс посебне намене.

Површине остале намене представљају становање (постојећа домаћинства, повремено становање и објекти који се изнајмљују за боравак туриста), производња/услуга и пословање, док највећим делом плански обухват чини остало земљиште (пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште).

Остало земљиште, односно, земљиште које се налази ван грађевинског подручја је:

- пољопривредно земљиште,
- шуме и шумско земљиште.

У следећој табели приказан је биланс постојећих површина по намени.

Табела бр. 1: Постојећа намена површина

	Постојеће површине (ha)	Учешће у плану (%)
Површине јавне намене		
Саобраћајне површине и објекти	4,10	2,05
Површине за јавне намене и објекте		
Посебна намена	3,43	1,71
Површине остале намене		
Становање	23,48	11,71
Производња/Услуга и пословање	0,14	0,07
Остало земљиште		
Пољопривредно земљиште	139,35	69,51
Шуме и шумско земљиште	29,97	14,94
Укупно:	200,47	100,00

Плански обухват подељен је на грађевинско земљиште и остало земљиште (земљиште ван грађевинског подручја). Грађевинско земљиште чине површине јавних намена и површине осталих намена.

Грађевинско земљиште:

- Површине јавних намена,
- Површине осталих намена.

Површине јавне намене су:

- Саобраћајне површине,
- Посебна намена,
- Заштитно зеленило,
- Комуналне површине.

Површине осталих намена су:

- Становање са услугама,
- Мешовите намене,
- Туристичко место ПС пећина „Мала Бездан“.

Остало земљиште:

- Пољопривредно земљиште,
- Шуме и шумско земљиште.

Простор Плана је подељен на урбанистичке зоне према начину коришћења, морфологији терена, претежним наменама, правцима развоја:
Урбанистичка зона 1, Урбанистичка зона 2, Урбанистичка зона 3.

Урбанистичка зона 1

- Урбанистичка зона 1 заузима источни и југоисточни део обухвата Плана. Простор је ограничен пољопривредним земљиштем на северу, као и већински пољопривредним, али и шумским земљиштем на истоку и западу. Кроз ову зону у самом централном делу пролази државни пут II-б реда бр. 357, уз који се налазе објекти становања са услугама (као и две енклаве уз источну границу плана), у северном делу се налази комплекс посебне намене са заштитним зеленилом, док је у јужном делу планирана комунална површина.

Намене објеката у овој целини су становање са услугама (становање, апартмански објекти), посебна намена, заштитно зеленило и комунална површина.

Могуће компатибилне намене становању у овој целини су услуге у функцији туризма, угоститељство, спорт и рекреација, отворене зелене површине.

Комплекс посебне намене налази се у северном делу урбанистичке зоне 1.
Заштитно зеленило се налази уз комплекс посебне намене.
Комунална површина, односно, простор планиран за биопостројење за пречишћавање
отпадних вода налази се у јужном делу урбанистичке зоне 1.

Урбанистичка зона 2

- Урбанистичка зона 2 заузима крајњи северни део обухвата Плана. Граница зоне 2 на северу поклапа се са границом Плана.

Намене објеката у овој целини су становање са услугама (становање, апартмански објекти), мешовите намене и туристичко место ПС пећина „Мала Бездан“.

Могуће компатибилне намене становању у овој целини су услуге у функцији туризма, угоститељство, отворене зелене површине, спорт и рекреација.

У оквиру мешовите намене предлаже се постепено формирање већих и мањих центара окупљања. Стога у овој зони предвиђају се три локације намењене мешовитој намени (уз државни, општински пут и на крајњем западу ове целине). Оне су препознате као потенцијалне локације за формирање централних функција попут места окупљања, јавних објеката, трговине на мало, маркета, парка, отворених зелених површина, дечијег игралишта, изложбе народног градитељства и занатства – поставке на отвореном. Сви наведени садржаји дефинисани су у циљу стварања препознатљиве амбијенталне целине и пружања активнијих дневних садржаја становништву и туристима целог простора. У оквиру мешовите намене (уз државни пут) зони могуће је формирање инфо – пулта. У сарадњи са туристичком организацијом општине Горњи Милановац могуће је формирање инфо-пулта као засебног објекта на отвореном простору и видном месту о значајним карактеристикама планине Рајац, као и природном споменику пећине „Мала Бездан“ до које се може доћи пешачко-колском стазом, а налази се на свега 600, 700 m удаљености.

Урбанистичка зона 3

- Урбанистичка зона 3 налази се у централном делу обухвата Плана. Кроз овај простор пролази општински пут као и споредне улице уз који се налазе објекти становања. У овој зони налазе се објекти становања и неколико комуналних површина. Простор је ограничен пољопривредним земљиштем на северу, истоку и југу, али и шумским земљиштем на северозападу.

Намена објеката у овој целини су становање са услугама (становање, апартмански објекти) и комуналне површине.

Могуће компатибилне намене становању у овој целини су услуге у функцији туризма, угоститељство, отворене зелене површине, спорт и рекреација.

Комуналне површине (каптаже и сабирни резервоар) се налазе у јужном делу урбанистичке зоне 3.

Табела бр. 2: Упоредни биланс намена површина

	Постојеће површине (ha)	Учешће у плану (%)	Планиране површине (ha)	Учешће у плану (%)
Површине јавне намене				
Саобраћајне површине и објекти	4,10	2,05	7,20	3,60
Површине за јавне намене и објекте				
Посебна намена	3,43	1,71	3,43	1,71
Заштитно зеленило	/	/	0,45	0,22
Комуналне површине	/	/	0,43	0,21
Површине остале намене				
Становање	23,48	11,71	35,27	17,59
Производња/Услуга и пословање	0,14	0,07	/	/
Мешовите намене	/	/	2,18	1,08
Туристичко место ПС „Мала Бездан“	/	/	1,00	0,50
Остало земљиште				
Пољопривредно земљиште	139,35	69,51	125,11	62,41
Шуме и шумско земљиште	29,97	14,94	25,40	12,67
Укупно:	200,47	100,00	200,47	100,00

1.2.3. ЦИЉЕВИ ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ

Циљеви израде Плана детаљне регулације „Рајац“ су:

- спречавање неконтролисаних изградњи;
- увођење нових савремених/атрактивних садржаја;
- заштита предела;
- дефинисање површина јавне намене;
- планско уређење;
- стварање планских могућности и обезбеђивање капацитета техничке инфраструктуре за планирану изградњу;
- подизање урбаног нивоа/туристичког развоја овог простора;
- дефинисање правила уређења, правила грађења и начина коришћења земљишта;
- дефинисање правила за спровођење плана.

Циљеви израде плана произилазе из потребе да се створе урбанистички предуслови за изградњу и уређење простора. Чињеница да је Рајац предео изузетних одлика и као такав ствара реалне потребе за уређењем делимично изграђених простора, чиме би се у простор увели нови садржаји и спречила непланска градња. Неопходно је да читаво подручје плана функционише по принципима еколошки чисте средине. Ово је могуће постићи стварањем зелених површина и контролисаном изградњом компатибилних намена, али и строгим ограничењима у ширењу грађевинског земљишта.

1.3. ХИЈЕРАРХИЈСКИ ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА - ПЛАНСКА УСКЛАЂЕНОСТ

Плански основ за израду Плана детаљне регулације „Рајац“ је Просторни план општине Горњи Милановац („Службени гласник општине Горњи Милановац“ бр. 5/2012).

Извод из Просторног плана општине Горњи Милановац
(„Службени гласник општине Горњи Милановац“ бр. 5/2012)

3.1.3. ПРИВРЕДА, ТУРИЗАМ, ЛОВ И РИБОЛОВ

ТУРИЗАМ

Истраживања обављена на терену, литератури, статистици, као и просторна детерминација на бази топографских карата, авионских и сателитских снимака, графичких приказа и визуелних представа, показала су да општина Горњи Милановац поседује низ компаративних предности за развој туризма на својој територији.

Те компаративне предности се као **Потенцијали** могу изложити у неколико основних показатеља који егзактно показују постојеће стање у области туризма.

Општину Горњи Милановац карактерише :

- Планине Рудник, Рајац и Сувороб могу пружити добре услове за развој зимских и летњих спортова и рекреативног туризма, поготову што се ради о дестинацијама веома блиским најзначајнијим емитивним подручјима и исходиштима туриста.

3.1. 4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ
САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

СПИСАК ОПШТИНСКИХ ПУТЕВА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ Г. МИЛАНОВАЦ		
23.	ОЗРЕМ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212Б МЕСТО ЗВАНО" МЕЂУРЕЧИЦА" ПОРЕД РЕКЕ ОЗРЕМИЦЕ - РАКОВИЋА БАРА-ВАРОШИЦА - <u>ГОРЊИ БРАНЕТИЋИ ВРЕЛО - РАЈАЦ</u>	12
24.	РАЈАЦ ОД РЕГИОНАЛНОГ ПУТА БРОЈ 212А ОД МЕСТА ЗВАНОГ "КЛЕН" - ЦРВЕНО ВРЕЛО - <u>ГОРЊИ БАЊАНИ - ПОЛОМ ДО ДОМА КУЛТУРЕ</u>	8

3.1.5. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА
ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНА ДОБРА И ПРЕДЕЛИ

ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

7. *Предео нарочите природне лепоте «Рајац»* - представља заравњену таласасту, планинску висораван обрасту бујном вегетацијом, са интересантним природним и културно-историјским објектима (пећине, врела, споменици, остаци манастира и сл.).

Подручје планине Рудник издваја се као просторна целина са вредном флором и фауном и изузетним пејзажним одликама.

Природна добра

Заштита природних добара, биодиверзитета и предела

Оперативни циљеви заштите и одрживог коришћења природног наслеђа су:

- номинација и проглашење значајних природних подручја – Сувороб, Рајац и Маљен,а као заштићено природно добро;

1.2.2. ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА

Унапређење стања осталих шума и повећање површина под шумама утврђиваће се програмима газдовања и програмима пошумљавања парцела у приватном власништву. Подаци о шумском фонду су саставни део документационе основе, дати на основу услова ЈП Србијашуме, ШГ Крагујевац - Шумска управа Горњи Милановац, бр.05-1487/1 од

05.12.2011. год, на основу извода из посебних Шумско – привредних основа за ГЈ Вујан – Рожањ, Рудник II, Јешевац II, Сувобор, Рајац – Острвица.

1.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

Рекреативни туризам

У овом облику туризма постоје већ значајна искуства на више дестинација у Србији (Златибор, Копаоник, Златар, Дивчибаре и др). Извесна искуства постоје и на територији општине Горњи Милановац, пре свега, на просторној целини Рудника.

С обзиром на основне карактеристике рекреативног туризма, природне потенцијале (услови за развој скијања и др. зимских садржаја), традицију и досадашња искуства, Рудник и јесте најоптималнија просторна целина за развој рекреативног туризма, али не и једина. Могуће га је развијати и у другима срединама и локалитетима (Рајац, Сувобор, Таково...).

3) Рајац милановачки

Овај део Рајца је рекреативно-одмаралишна просторна целина регионалног значаја. Због мале надморске висине и јужне експозиције, на превоју планинског била, има врло ограничене могућности за зимске спортове, а туристичко насеље на територији општине Љиг му је конкурентно.

У дугорочном периоду, међутим, очекује се да би се постојећа траса шумског пута према Сраслој Букви могла изградити дужином планинског била и уредити спортски терени, па се планира изградња одмаралишта, ловачког дома, пансиона и других објеката.

1.4. ПРЕГЛЕД КАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ ПЛАНА

1.4.1. ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ

Општина Горњи Милановац припада Моравичком округу, који се налази у централном делу Републике Србије, заједно са општинама: Чачак, Лучани и Ивањица. Посматрано у односу на цео Моравички округ, Горњи Милановац је друга по величини општина на територији округа, заузима 28% укупне територије округа, прецизније 83.613 ха 43ара 73m².

Општина Горњи Милановац налази се на додиру западне Србије, Груже и Поморавља у југозападном делу Шумадије. Захвата простор подгорина планина Рудника, Сувобора и Маљена. Територија општине Горњи Милановац са севера се граничи подручјима општина Љиг и Аранђеловац, са североистока и истока подручјима општина Топола и Крагујевац, са југоистока и југа подручјима општина Кнић и Чачак и са запада и северозапад подручјима општина Пожега и Мионица.

Општина Горњи Милановац има 63 насеља. Осим Горњег Милановца и Рудника, сва остала насеља имају карактер села.

Рељеф

Територија општине Горњи Милановац налази се у југозападном делу Шумадије. У морфолошком смислу општина представља углавном јужну подгорину Ваљевских планина. Гребеном Рудник-Сувобор општина је раздељена на мањи северни и знатно већи јужни део, а гребеном Рудник-Вујан на већи западни и мањи источни део. Рељеф Таковског краја је брдско-планински. Најпознатија планина читавог подручја и Шумадије је планина Рудник чији је највиши врх Велики Штурац (1132 m). На источној страни Горњег Милановца пружа се планински масив Јешевац, док се јужно од Горњег Милановца простире Вујан чије су падине

благе изузев према западу где се стрмо спуштају према Деспотовици и са Илијаком граде Брђанску клисуру.

Западни део подручја покривају Рајац, Суворор и делом Маљен. Рајац је планински предео, део планине Суворор, у оквиру Ваљевског комплекса планина. Налази се на територији општине Љиг и Горњи Милановац. Удаљен је око 25 km од градског насеља Горњи Милановац. Рајац чија је надморска висина 848 m богат је пространим ливадама, као и видиковцима са којих се виде предели северозападно од њега. Доста стрмо се спушта према општини Љиг.

Климатске карактеристике

Положај општине Горњи Милановац и изражен рељеф имају утицај на карактеристике климе и услови су хладнију климу у односу на ниже пределе Шумадије и западног Поморавља.

Клима подручја је умерено-континентална. Најхладнија, хумидна клима је у пределу врхова Рудника, нешто шире око врхова Рајца и у северозападном делу Богданице. Умерено хумидна клима карактеристична је за делове Мајдана и Рудника који се налазе ближе врховима Рудника и у већем делу подручја Суворора и Рајца.

Вредности средње годишње температуре ваздуха крећу се од 7,2°C до 11°C. Средња годишња температура ваздуха у Горњем Милановцу је 9,8°C. На врховима Рудника она износи 7,7°C. Најнижа средња годишња температура забележена је на врху Суворора 7,2°C, а највишу вредност (преко 11°C) има само део насењеног места Драгољ. Јануар је најхладнији месец, најтоплији је јули. Током лета температура прелази преко 30°C, док се у зиму спушта и испод -18°C.

Средња годишња висина падавина креће се од 788 mm (300mm) до 985 mm (врх Рудника). Највеће средње годишње висине падавина (преко 950 mm) су на самим врховима Рудника, Суворора и Рајца. Најмање падавина (испод 800 mm) падне у околини Горњег Милановца (градско подручје, делови Велеречи и Бруснице) и у Давидовици. Трајање снега је од 80 до 120 дана у нижим и од 160 до 200 дана у вишим пределима.

Просечна вредност релативне влажности ваздуха у Горњем Милановцу у току године износи око 77,8%. Најмања влажност је лети (69,4%), а највећа зими (85,4%).

Просечна облачност износи 96 дана годишње и јавља се, углавном, у јесен и зиму. Дневно трајање сунчевог сјаја у лето је 9,3 сати, а у зиму 2,3 сата. Просечан број сунчаних сати је 2.100 годишње.

Ветрови су веома ретки и слаби, јављају се током раног пролећа и касне јесени. Углавном дува северац у јесен и јужни ветар у пролеће. Најкишовитији месеци су мај и јун, а најмање кишовити су фебруар и март. Највише снежних падавина има у јануару и децембру.

Хидрографске карактеристике

Највећи део општине је смештен у сливу Дичине (слив Западне Мораве), а мањи делови припадају сливовима Груже на југоистоку и Качера на северу (слив Колубаре). Реке овог подручја нису велике по количини воде и површини слива. Мрежа неколико већих и многобројних мањих токова чини сливно подручје веома разуђенима, али не и довољно богатим водом. Највећа река је Каменица. Највећи број водених токова припада сливу Западне Мораве а мањи део сливу Саве. У подручју Суворора и Маљена протиче река Каменица која настаје на јужним падинама Дивчибара. Испод Суворора, из Мокре пећине извире река Чемерница. Обе реке уливају се у Западну Мораву. Дичина извире у подножју Суворора, протиче кроз Таково и улива се у Чемерницу. На подручју Плана нема сталних и повремених водотокова.

Хидрогеографске карактеристике

Простор општине је брдско-планински и у њему су лоцирани бројни извори који су каптирани, и који су значајни за снабдевање становништва водом. Издашност им је

различута као и температура. Најзначајнији термоминерални извори су: Млаковац, Сврачковци, Савинац и Барутљива вода. У јужном делу планског обухвата налазе се две каптаже и то: „Црвено врело“ и „Деспотовића врело“. Источну границу слива „Деспотовића врело“ чини локална раседна структура која се простире целом дужином преко кредних карбонатних формација правца пружања ЈЈЗ-ССИ, док је сливно подручје „Црвеног врела“ одређено на основу распрострањања карбонатних формација, раседних зона или утврђених геолошких јединица дуж контакта кредних карбонатних и других литолошких јединица. Објекат каптираног извора „Црвено врело“ налази се изнад пута у листопадној, буковој, шуми, на обронцима планине Рајац. Изграђен је од бетона, улаз је вертикалан и обезбеђен је металним поклопцем. Каптажа изворишта „Деспотовића врело“ се такође налази на обронцима планине Рајац у листопадној шуми у близини шумског пута.

Флора и фауна

Површина под шумама износи око 32% од укупне површине општине. Најзаступљеније врсте су храст и буква, а поред њих на територији општине има и шуме сладуна и цера; китњака; китњака и цера; брдске букве и планинске букве. У животињском свету најбројнија група су птице (преко 120 врста) и сисари (око 50 врста). Од дивљачи која се гаји у ловиштима најзначајнији су: срна, дивља свиња и зец.

За потребе израде Плана добијени су услови Јавног предузећа „Србијашуме“ број 17868 од 08.12.2021. године. План обухвата део Газдинске јединице „Рајац-Островица“ којом газдује Шумско газдинство „Крагујевац“ Крагујевац. Основна намена шума обухваћених Планом је дефинисана као производња техничког дрвета и предео изузетних одлика II степена заштите.

На обухваћеним површинама се налазе састојине букве. Степен угрожености шума од пожара обухвата V степен угрожености. План обухвата шуме високе заштитне вредности НCVF – 2 (предео изузетних одлика), које представљају велике шумске површине нивао пејзажа значајне на глобалном, регионалном и државном нивоу.

Обухвата део подручја које се предлаже за заштиту као Предео изузетних одлика „Рајац“.

Сеизмичке карактеристике

Према добијеним условима Републичког сеизмолошког завода за израду Плана број: 02-458-1/2021 од 07.11.2021. године, најближи епицентар земљотреса подручју Плана има јачину од 3,5 Mw јединица Рихтерове скале. Такође, План детаљне регулације се налази у подручју сеизмичког интензитета VII-VIII степена MKS што одговара интензитету средње разорне моћи.

Природна добра

За потребе израде Плана добијени су услови Завода за заштиту природе Србије 03 број: 021-3742/2 од 13.12.2021. године. Према добијеним условима предметно подручје обухвата заштићено подручје геолошког карактера Природни споменик Пећина „Мала Бездан“, затим обухвата део режима заштите II степена (западни део Плана) и граничи се са режимом заштите II и III степена заштићеног подручја Предео изузетних одлика „Рајац“ (северни део Плана). Такође, налази се у обухвату еколошки значајног подручја „Ваљевске планине“ (бр. 33) еколошке мреже Републике Србије.

Споменик природе „Мала Бездан“ – налази се у КО Полом, на кп. бр. 80 – представља природну реткост, споменик геоморфолошког карактера који је стављен под заштиту пећине 1981. године, на којем је забрањено предузимати радње и активности које би измениле изглед овог природног добра. Улаз у пећину налази се при дну алувијалне вртаче дубоке 10 m, на надморској висини 680 m. Укупна дужина канала износи 270 m. Поред саме пећине заштитом је обухваћен део површине који захвата стране и део вртаче приближног пречника око 30 m.

Предео нарочите природне лепоте „Рајац“ - представља заравњену таласасту, планинску висораван обрасту бујном вегетацијом. Рајац је планински врх који се налази на планини Сувобир на 848 метара надморске висине. Око самог врха простире се висораван са надморском висином која варира од 600 до 848 метара, и која се назива Рајац по врху кога окружује. Планински врх је погодан за развој различитих врста тризма, одмор, шетњу и различите видове рекреације. Рајац поседује карактеристичну биогеографску разноврсност. Богате и разноврсне шуме и пропланци, богатство ливадских површина лековитим биљем.

Обухват плана налази се на територији која се предлаже за заштиту као Предео изузетних одлика „Рајац“ Природно подручје које се предлаже за заштиту налази се у западном делу Србије, на крајњем источном делу комплекса Ваљевских планина у оквиру планинске греде Сувобор – Рајац, која се пружа правцем исток – запад.

Заштићено подручје се простире на територији општина Љиг и Горњи Милановац, на површини од укупно 1.771,58 ha. Према Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/15) Предео изузетних одлика „Рајац” сврстава се у II категорију – регионалног, односно великог значаја. На заштићеном подручју утврђени су режими заштите I, II и III степена.

Предео изузетних одлика представља подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

Делови предела изузетних одлика који подлежу I и II степену заштите дефинисани су границама зона заштите док је III зона заштите остатак територије предела изузетних одлика који није обухваћен границама I и II степена заштите. Део површине Плана обухваћен је режимом заштите II степена у западном делу. Читаво подручје се налази у обухвату Еколошки значајног подручја „Ваљевске планине“.

Ограничења и могућности интервенција у простору према режиму заштите природе:

- II степен заштите

На подручју Предела изузетних одлика у зонама са режимом заштите II степена успоставља се ограничено и строго контролисано коришћење природних богатстава и активности (изградње и коришћења) у простору у мери која не угрожава природна станишта, екосистеме и друге примарне вредности заштићеног подручја. Зона са режимом заштите II степена подразумева управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације, и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела.

У режиму заштите II степена:

1) забрањује се изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, термоелектрана и ветрогенератора, хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана, лука и робно-трговинских центара, аеродрома, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;

2) ограничава се регулација и преграђивање водотока на објекте за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава, мелиорационе и друге хидротехничке радове, изградњу соларних електрана и електрана на био-гас, објеката туристичког смештаја, угоститељства, наутничког туризма и туристичке инфраструктуре и уређење јавних скијалишта, изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава, традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе, изградњу рибњака, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи, риболов, лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура, уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје и примену хемијских средстава.

Културна добра

Према добијеним условима Завода за заштиту споменика културе Краљево број: 1261/2 од 13.12.2021. године на простору обухваћеним Планом нема добара која уживају предходну заштиту у складу са Законом о културним добрима. Простор плана се надовезује на територију у којој је у прошлости евидентиран знатан број археолошких локалитета изузетне важности за познавање Републике Србије, као и рударства шире територије планине Рудник (локалитет Маџарац, Манастирина, Старе Градине, Јасик).

1.4.2. СТОРОНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Становање

Према попису из 2011. године Горњи Милановац има 44.438 становника, у општинском центру живи 24.048 становника, док насеље Полом има 245 становника, насеље Горњи Бранетићи има 476 становника, а Горњи Бањани 183 становника.

На подручју Плана заступљено је највише повремено становање.

Саобраћајна мрежа

Кроз планско подручје од саобраћајне инфраструктуре пролазе:

- државни пут IIБ реда бр. 357 веза са државним путем 22 - Кадина Лука - Славковица - Рајац - Бершићи, деоница 35702 Кадина Лука (Ба) - Бершићи (Озрем) од km 10+269 до km 12+340;
- општински пут бр. 23 - Озрем од државног пута IIБ реда бр.357 место звано "Међуречица" поред реке Озремице - Раковића бара- Варошица - Горњи Бранетићи Врело – Рајац;
- општински пут бр.24 - Рајац од државног пута IIБ реда бр.357 до државног пута IIБ реда бр. 359,
- приступне улице (постојеће и планиране).

Планирана улична мрежа у оквиру обухвата Плана, ослања се на постојећу уличну мрежу и минимално на планирану уличну мрежу.

Планиране улице су приступног карактера, планирају се са циљем да се свакој грађевинској парцели обезбеди присуп на јавну саобраћајну површину и да се повежу постојећа и планирана изградња.

Хидротехничка инфраструктура

Водоснабдевање

На посматраном подручју постоји изграђена водоводна мрежа која се снабдева из каптираних изворишта „Црвено врело“ и „Деспотовића врело“, који се налазе у јужном делу предметног плана. Такође, у састав водоводног система „Рајац“ улазе и сабирни резервоар и главни дистрибутивни резервоар. Водоводна мрежа изграђена је од цеви пречника 80 милиметара и мање, називног притиска 6 – 16 бара. Према елаборату о резервама подземних вода изворишта „Рајац“ („Деспотовића врело“ и „Црвено врело“), тренутне потребе насеља Рајац су 1,0 l/s док је издашност изворишта укупно 1,7 l/s.

Постојеће извориште је потребно уредити према техничким нормативима и успоставити зоне санитарне заштите према Елаборату о зонама санитарне заштите изворишта „Рајац“ (Извори Црвено врело и Деспотовића врело) у општини Горњи Милановац, а у циљу њихове дугорочне заштите.

Планирати полагање водоводне мреже у појасу регулације новопројектованих саобраћајница која би била изграђена од полиетиленских цеви минималног пречника Ø110

mm. Потребно је реконструисати постојећи цевовод, тако да минимални називни пречник буде Ø110 милиметара, како би били задовољени услови хидрантске мреже. Такође, постојећи цевовод реконструисати према постојећим трасама, уколико се трасе налазе у појасевима саобраћајне регулације, уколико нису, трасе водити у појас постојеће и планиране регулације. У склопу водоводне мреже планирати постављање хидраната, чије међусобно растојање не сме бити веће од 80 метара.

Фекална канализација

Унутар подручја обухваћеним планом не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, па је потребно њено пројектовање и изградња у оквиру површина јавне намене предвиђене за саобраћај. До изградње канализационе мреже отпадне воде се скупљају у водонепропусне септичке јаме. Због санитарних и еколошких разлога, овај начин одвођења отпадних вода је привремен, а изградња септичких јама се дозвољава до завршетка изградње јавне канализације. Такође, због конфигурације терена, за поједине делове насеља није планирана изградња јавне фекалне мреже, већ се за такве објекте препоручује уградња биодискова.

Планирана канализација била би изграђена од профила Ø200 mm или већег, зависно од потребног капацитета. За фекалну канализацију насеља Рајац планиране су цеви од пластичних материјала (ПВЦ, ПЕ или сличне), а њихова класа (отпорност на механичке утицаје) је условљена начином уградње и теменим оптерећењима. У случају да отпадне воде од потрошача садрже масти, уља или било какве штетне материје, обавезно је такве воде третирати пре упуштања у канализацију.

Канализациона мрежа је планирана да покупи отпадне воде од потрошача у насељу и одведе их до постројења за прераду отпадних вода. Због конфигурације терена мрежа фекалне канализације планом обухваћеног подручја ће се делити на два дела. Први део канализационе мреже ће прикупљати отпадне воде из већег дела подручја обухваћеног планом, и тако прикупљене отпадне воде ће водити до колектора фекалне канализације који је планиран на територији општине Љиг, а који ће се налазити на самој граници обухвата плана. Овај колектор ће сакупљене отпадне воде из насеља Рајац водити до КО Славковица или КО Кадина Лука (према техничком решењу) у којој ће се налазити постројење за пречишћавање отпадних вода, капацитета 500+500 еквивалент становника.

Други део канализационе мреже ће прикупљати отпадне воде из северо-источног дела подручја обрађеног овим планом, односно дела насеља које се налази дуж Државног пута IIБ реда, јужно од комплекса посебне намене. Овај део канализационе мреже ће имати два крака, од којих ће се један пружати паралелно са Државним путем, док ће се други пружати планираном саобраћајницом. Овај део канализационе мреже завршаваће се биопостројењем за пречишћавање отпадних вода, одговарајућег капацитета.

Електронска комуникациона инфраструктура

На подручју обухваћеном Планом налази се постојећа телекомуникациона инфраструктура која се састоји од бакарне и оптичке кабловске мреже. Примарна бакарна ТК мрежа у граничном и околном делу наведеног ПДР је подземна и реализована бакарним кабловима типа ТК59GM, а секундарна ТК мрежа реализована је надземним ТК кабловима типа ТК59M и ТК 33 U, са тренутно недовољним капацитетима за потребе корисника наведеног граничног подручја. Стога је предвиђен, за потребе повезивања постојећих и будућих објекта (туризам и становања) на телекомуникациону мрежу, коридор којим се планирана изградња ТК инфраструктуре. За изградњу ТК инфраструктуре су предвиђени коридори којим би се полагале PVC цеви Ø50 mm и 2 ПЕ цеви 1x2 Ø 40 mm. За потребе мобилне телефоније у границама плана су предвиђене две потенцијалне микролокације за изградњу и монтажу базних станица. За потребе њиховог повезивања на постојећу ТК мрежу предвиђене су трасе за изградњу приводних оптичких каблова до истих.

Електроенергетска инфраструктура

На планском подручју не постоје високонапонски објекти напонског нивоа 110kV, 220kV и 400kV. међутим, преко планског подручја прелазе следећи електроенергетски објекти:

- ДВ 10kV за напајање ТС 10/0,4kV "Рајац",
- ННМ 1kV из ТС 10/0,4kV "Рајац".

Док је напајање електричном енергијом објеката у оквиру планског подручја реализовано преко:

- ТС 10/0,4kV "Рајац", 160 kVA.

Пошто се у наредном периоду, очекује умерен раст потрошње ел. енергије, неопходно је проширење постојеће ТС 10/0,4kV "Рајац" до вредности снаге 1x250kVA, а ако се укаже потреба и за изградњом нове трафостанице у самом тежишту оптерећења потрошње електричне енергије конзумног подручја Рајац.

За потребе напајања црпне станице, која ће потискивати сакупљене отпадне воде до гравитационог колектора који води према северној граници плана и за потребе напајања биопостројења за пречишћавање отпадних вода, које ће бити смештено уз државни пут у југоисточном делу плана потребно је градити нову прикључну нисконапонску мрежу 1kV. Нисконапонску мрежу градити као подземну тако да трасе прикључних каблова буду у профилима планираних саобраћајница у тротоару.

Гасна инфраструктура

ЈП „Србијасгас“ 03. децембра 2021. године издало услове број: 06-07/25611 за предметни План. У обухвату Плана не постоји изграђена гасоводна мрежа од полиетиленски цеви МОП 4 бара. За потребе гасификације потенцијалних потрошача у обухвату предметног плана планирати дистрибутивну гасоводну мрежу од полуетиленских цеви максималног радног притиска МОП 4 бара. Дистрибутивну гасоводну мрежу предвидети имајући увид у густину изграђености и намену постојећих и планираних објеката.

1.4.3. СТАЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Приликом израде Стратешке процене утицаја потребно је дати преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју за које се Извештај доноси. Анализа постојећег стања природне средине и оцена основних чиниоца животне средине представља један од кључних корака, који су генерално потребни да би се постигли циљеви сваке стратешке процене утицаја на животну средину. Основне карактеристике постојећег стања дефинисане су на основу: постојећих планских докумената, информација добијених од стручних служби, доступне стручне и научне литературе, као и директним увидом у стање на терену.

Да би се процена утицаја на животну средину правилно извршила, од велике важности је да се узму у обзир посебно природне компоненте подручја.

Анализа стања животне средине на подручју општине Горњи Милановац, као генерална процена општег стања животне средине на подручју ПДР-а, треба да обједини постојеће, парцијалне, методолошки просторно и временски несинхронизоване анализе и оцене стања и пружи стручну основу за планирање даљег урбаног и просторног развоја, уређење простора и заштита средине.

С обзиром да на предметном простору нису вршена мерења квалитета параметара животне средине није могуће квантитативно валоризовати постојећу угроженост природних ресурса, али се може извршити процена и анализа у наведеном контексту на основу одређених активности, које су присутне и које ће бити присутне у наредном периоду у овом делу општине Горњи Милановац.

Општина Горњи Милановац заузима површину од 836,59 km². Обухвата 63 насеља па су извори загађења различити. На срећу, стање квалитета животне средине у обухвату планине Рајац и подручја Плана, је релативно добро, и разликује се у односу на остатак општине.

Загађивање ваздуха подразумева непожељне примесе физичких, хемијских, биолошких карактеристика у ваздуху које неповољно делују на човека. На подручју града постоје два система развода енергије високог стандарда: топлификацијски и гасификацијски. У обухвату просторног плана постоји магистрални гасовод високог притиска као и постојећа изграђена ГМРС (Главна мерно регулациона станица) у Млаковцу, док у осталим деловима општине не постоје изграђени системи производње и коришћења топлотне енергије и као извор енергије за задовољење грејних потреба користе се у највећој мери дрва, а затим угаљ и електрична енергија. Због повећаног интетнзитета саобраћаја аерозагађење из аутомобила добија све већи удео у загађењу ваздуха на територији ове општине.

Програм контроле квалитета ваздуха на подручју Горњег Милановца подразумева мерења на једном мерном месту (локација: централна урбана зона града (мерно место „Општинска управа“) - ул.Т. Матијевића бр.4) и то 365 дана у години. Мониторинг квалитета ваздуха врши се ради утврђивања степена загађености ваздуха загађујућим материјама пореклом од стационарних извора и саобраћаја, како би се предузеле потребне мере у циљу заштите животне средине. Оцењивање квалитета ваздуха врши се применом критеријума за одређивање концентрације SO₂, NO₂ и чађи, укупних таложних материја и тешких метала у њима (олово, кадмијум, никал, арсен и жива). Квалитет ваздуха се прати у току периода од једне године.

Према последњим резултатима мерења током јануара месеца 2022. године, измерене су концентрације сумпор диоксида, чађи и азотових оксида. Измерене вредности укупних таложних материја биле су испод максимално дозвољених вредности од 450 µg/m²/дан што је и приказано у Табели бр. 3.

Табела бр. 3. Приказ средњих месечних вредности укупних таложних материја на подручју општине Горњи Милановац за јануар 2022. године

Мерно место	Укупне таложне материје Максимално дозвољена вредност (МДВ) 450 µg/m ² /дан	Растворљиве материје µg/m ² /дан	Нерастворљиве материје µg/m ² /дан
Мерно место 10. -Центар града - „Општинска управа“ - ул. Т. Матијевића бр.4	58,40 µg/m ² /дан	41,40 µg/m ² /дан	17 µg/m ² /дан

Постоје подаци у локалном регистру извора загађивања које достављају привредна друштва и друга правна лица и предузетници која испуњавају услове о минималним граничним вредностима капацитета у одговарајућим привредним делатностима, међутим, сва та привредна друштва се налазе изван границе планског обухвата.

С обзиром да на територији Плана, не постоји индустријска ни привредна производња, да су површински копови (рудник олова и цинка „Рудник“ са Рудника) и флотацијска јаловишта на већој удаљености од посматраног подручја („Јаловиште - Мајдан“ – отпад из рударства, јаловина из рудника), извор загађења ваздуха представљају индивидуална ложишта из стамбених објеката и саобраћај. Индивидуална ложишта стамбених објеката представљају тачкасте изворе загађења са најчешће сезонским карактером емисије. Сагоревањем чврстих горива у ложиштима долази до емисије сумпордиоксида (SO₂), прашкастих материја (PM_{2.5}, PM₁₀) и чађи, али који због мале густине насељености не могу довести до великог оптерећења животне средине у зимском делу године.

Саобраћај представља још један извор загађења ваздуха које настаје емисијом продуката сагоревања горива у моторима. Емисија гасова из возила се састоји од великог броја једињења. Значајни загађивачи су материје у облику течних и чврстих честица, угљен-монооксид (СО), угљен-диоксид (СО₂), азотни (N_{оx}) и сумпорни оксиди (SO_x) и угљоводоници. Емисије из возила такође укључују трајна једињења која могу остати у животној средини дуги низ година. Те материје су тешки метали (олово, кадмијум, полиароматични угљоводоници) и органохлор. Ипак, фреквентност саобраћаја у овом подручју није велика. Да закључимо, посматрано подручје представља, када је квалитет ваздуха у питању, еколошки очувану средину.

Загађивање површинских и подземних вода и земљишта може бити последица низа фактора, и то услед: неизграђености канализационе инфраструктуре, односно непрописно изграђених септичких јама, бесправне изградње, непрописног и неорганизованог одлагања отпада...

Речне токове општине Горњи Милановац представљају мале реке и потоци са малом количином воде. Сливу Западне Мораве припадају сливови Јасенице, Чемернице, Дичине, Деспотовице, Г. Груже... Дичина извире испод планине Рајац и својим горњим и средњим током припада општини Г. Милановац у дужини од око 32 km. На основу добијених резултата физичко-хемијских испитивања реке Дичине (ДИЧ), која према Правилнику о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода ("Сл. гласник РС" бр.74/11) одговара типу 3 река, може се констатовати да је:

- после улива реке Деспотовице у Брђанима, доњи ток реке, за параметар укупни колиформни еколошки статус умерен добар и према Уредби о граничној безбедности загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање ("Сл. гласник РС" бр.50/2012) иста одговара - III класи река.
- у средњем току, у Такову, за параметар укупни колиформни, еколошки статус умерен-III класа река.
- у горњем току - Горњи Бањани, за параметар укупни колиформни и укупни азот, еколошки статус умерен - III класа река.

На територији општине Горњи Милановац најугроженији површински водоток је река Деспотовица. На основу постојећих резултата мониторинга квалитет воде реке Деспотовице одговара углавном четвртој класи. Главни узрочници загађења водотокова су комуналне и технолошке отпадне воде, воде са пољопривредних површина, неадекватно одлагање отпада у близини водених токова, постојање неадекватних септичких јама у руралном подручју.

У планском обухвату нису евидентирани површински водотокови као ни индустријски објекти који би условили присуство технолошких отпадних вода. Иначе, у општини, пречишћавање отпадних вода врши се на централном постројењу за пречишћавање воде у Млаковцу. Оно просечно пречишћава 130 l/s отпадних вода.

Унутар подручја обухваћеним планом не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, па је потребно њено пројектовање и изградња у оквиру површина јавне намене предвиђене за саобраћај. До изградње канализационе мреже отпадне воде се скупљају у водонепропусне септичке јаме. Септичке јаме морају бити водонепропусне, како не би угрозиле земљиште, као и подземне воде. Због санитарних и еколошких разлога, овај начин одвођења отпадних вода је привремен, а изградња септичких јама се дозвољава до завршетка изградње јавне канализације.

Програм контроле јавних чесми на подручју општине служи како би се осигурало да корисници добију здравствено безбедну воду за пиће. Испитивања се врше на пет јавних чесми (Млаковац, Савинац, Сврачковци и Мајданска чесма, „Ждребан“ Грабовица), и то динамичком: 5 јавних чесме, једном у току месеца, 12 пута годишње. На основу добијених резултата узоркованих лабораторијских испитивања воде за пиће за јануар 2022. године Јавна чесма „Мајдан“ и чесма „Ждребан“ Грабовица имају хигијенски исптавну воду за пиће, док остале три јавне чесме немају због увећаног садржаја арсена и/или услед

неодговарајуће рН вредности. Ниједна од наведених јавних чесми није у обухвату Плана, а испитивање врши Завод за јавно здравље Чачак.

Становништво са територије Плана, користи воду из сеоског водовода, чија се исправност проверава. У јужном делу планског обухвата налази се сеоски водовод „Рајац“ који користи 270 домаћинстава, а састоји се од два каприрана извора: „Црвено врело“ и „Деспотовића врело“, главних водова, резервоара и разводне мреже. Потисно-гравитационог је типа, има уграђен хлоринатор на главном резервоару и вода се хлорише и води евиденција о дневном кретању резидуалог хлора у мрежи. Вода из овог водоводног система се редовно контролише од стране Војске Србије и Завода за јавно здравље Чачак. Резултати лабораторијских испитивања узетих узорка воде у систему сеоског водовода „Рајац“ показали су хигијенску исправност према Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СФРЈ бр. 42/98) и Правилнику о изменама и допунама Правилника о хигијенској исправности воде (Сл. лист СФРЈ бр. 44/99 измене Сл. Гл. РС 28/2019) тако да се вода може користити за пиће без ризика од појаве и ширења цревних заразних и паразитарних болести.

Према испитивању Завода за јавно здравље Чачак од октобра 2020. године вршено је физичко-хемијско и микробиолошко испитивање Црвеног врела. Узорци са Јавне чесме – прелив на каптажи „Црвено врело“, чесме из два дворишта, и прекидне коморе - резервоар су хигијенски исправани (испитани су између осталог укупне колиформне бактерије, број микроорганизама, боја, мирис, амонија, нитрат, нитрит, хлорид, манган, гвожђе, итд.)

Специфичан облик угрожавања земљишта представља бесправна изградња објеката. Последица оваквих појава је интензиван утицај на природно-еколошке вредности простора чиме се умањује његова биолошка и естетска вредност.

У мањој мери, деградацији земљишта доприносе и саобраћајна фреквенција дуж путева (услед таложења честица олова који се продукују путем издувних гасова моторних возила и заслањивања земљишта, као последица посипања соли натријум-хлорида ради одржавања путева током зимске сезоне).

У општини Г. Милановац заступљене су различите врсте земљишта. По површини распрострања доминантни су смеђе рудно земљиште на кречњаку, црница на кречњаку, смоница, рудно земљиште, парапозол, док алувијума и скелетног земљишта има знатно мање.

Смеђе рудно земљиште на кречњаку је заступљено на истоку општине (Руднички масив) и атарима села Горњи Бањани, Горњи Бранетићи и Бољковци. Ова врста земљишта нема велику вредност као пољопривредно земљиште, па је у циљу побољшања његових особина потребна употреба агротехничких мера.

Подручје општине највећи део заузима пољопривредно земљиште, што је случај и са предметним планом. Најзаступљеније су ливе, ливаде, пашњаци, одликује се природним карактеристикама погодним за производњу воћарских култура (шљиве и јабуке).

На територији општине није успостављен мониторинг квалитета земљишта, а његово успостављање је једна од мера заштите и очувања земљишта. Негативан утицај на земљиште на овом подручју има: неконтролисана примена минералних ђубрива и пестицида у пољопривредној производњи, саобраћај. Неадекватно одлагање отпада, експлоатација минералних сировина, одлагање јаловине, изливање отпадних индустријских вода не постоји у овом делу општине.

На основу доступних података, пре десет година Институт за земљиште Београд је 2011-2012 године испитало квалитет земљишта на 75 локалитета на територији општине. Узорковани су на дубини од 0-30 см. Од укупног броја локалитета установљено је потенцијално загађење за асрен, кадмијум, хром, бакар.

Управљање отпадом на територији општине је поверено ЈКП „Горњи Милановац“. Услуге изношења, транспорта и депоновања смећа пружају се домаћинствима, установама и привреди на територији градског подручја, приградских насеља, варошице Рудник и одређеном броју сеоских домаћинстава. ЈКП „Горњи Милановац“ преузима отпад и транспортује до депоније Вујан која се налази 5 km југозападно од града. У свим селима

(изузев Мутња) у којима нема могућности да свако домаћинско има своју посуду за одлагање отпада општина је поставила контејнере. Конкретно у центру Горњих Бањана отпад се одлаже у контејнере (1,1 m³) и одвози се седмично (четири пута месечно) према подацима за 2020. годину, док се отпад из контејнера (5 и 7 m³) одвози по позиву из насеља Горњи Бранетићи (у центру, један контејнер), Горњих Бањана (Рајачки брег, један контејнер) и Полом (код Дома, један контејнер).

Општина Горњи Милановац поседује Локални катастар нелегалних одлагалишта отпада - „дивљих депонија“ који се ажурира сваке године: евидентирају се новонастале депоније, уносе подаци о очишћеним локацијама, са сликама пре и после чишћења, као и тачним координатама. Према подацима три последње године (2019., 2020. и 2021. године) на простору плана и обухвата предметна три насеља: Полом, Горњи Бранетићи и Горњи Бањани нису евидентирани „дивље депоније“.

Уопштено, комунални отпад се састоји од следећих главних фракција: органски отпад (остаци хране, отпад из дворишта, трава, лишће, одсечене гране, дрвеће); папир и картон (новине, књиге, часописи, комерцијална штампа, канцеларијски папир, папир за паковање, папир за чишћење, валовити папир); пластика (амбалажни материјал, кутије, боце, пластичне кесе, фолије и други производи од пластике); стакло (боце, тегле, амбалажа за пића, равно стакло); метал (лимене канте, лименке, алуминијум, гвожђе и други метали); текстил и кожа; остало (прљавштина, пепео, улично смеће, прашина, неидентификовани материјали).

Може се закључити да становништво са ове територије, Плана детаљне регулације „Рајац“, прикупљени отпад одлаже у најближи контејнер који се налази у њиховом насељу. Овакав закључак је донет на основу тога што на овој територији постоје постављени контејнери и зато што није регистрована ниједна „дивља депонија“.

Отпад се може одлагати у канте и контејнере одговарајућег капацитета. Постављање контејнера за одлагање смећа у складу са нормативима и то: 1 контејнер на 1000m² корисне стамбене површине. Контејнере сместити у оквиру грађевинске парцеле, у северном делу Плана, у оквиру мешовите намене, тако да се обезбеди несметани приступ возилима надлежног предузећа.

Завод за јавно здравље Чачак врши мерење нивоа буке у животној средини на шест одређених зона на десет мерних места у пет мерних интервала (два дневна, један вечерњи и два ноћна интервала) у градском подручју у складу са Одлуком о мерама за заштиту од буке на територији Општине Горњи Милановац којом су дефинисане зоне са максимално допуштеним нивоима буке.

На подручју Плана нема систематског праћења нивоа и учесталости буке. Саобраћај на предметној локацији је слабијег интензитета па је самим тим и ниво буке занемарљив. Бука из домаћинства је заступљена у мањој мери.

1.5. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ПРОСТОРА КОЈИ МОЖЕ БИТИ ИЗЛОЖЕН НЕГАТИВНОМ УТИЦАЈУ

Полазећи од стања квалитета животне средине, на подручју планине Рајац треба узети у обзир да је овај простор природни предео изузетних одлика. Предео изузетних одлика је подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

Утицајно подручје је простор на коме се јављају промене у односу на постојеће стање животне средине.

Зоне промене:

- дуж главних саобраћајних праваца;

- простор намењен за мешовите намене, као и становање и развој туризма и могућих пратећих делатности (угоститељства, спорта, рекреације);

Промена квалитета ваздуха

Не очекује се велика промена квалитета ваздуха у односу на постојеће стање. Уколико дође до повећања концентрације аерополутаната услед појачаног саобраћаја или других активности, може се јавити минимални и привремени утицај на квалитет ваздуха на самом извору (CO₂, CO, непријатни мириси, угљоводоници, честице чађи, прашина и други полутанти).

Концентрације аерополутаната могу настати као емисија полутаната из домаћинстава и приликом обраде земљишта, услед коришћења механизације, током пољопривредних радова. У границама плана заступљено је становање, тако да су концентрације дима, чађи и лако испарљивих угљоводоника повећане у зимском периоду, из индивидуалних ложишта домаћинстава, што се објашњава утицајем метеоролошких параметара (нижа температура ваздуха).

Дуж постојећих и планираних путева саобраћајна фреквенција је мањег интензитета, тако да је емисија продуката сагоревања горива у моторима мала.

Промена квалитета воде

На подручју Плана не налази се водно земљиште, нема површинских речних токова. У случају ванредних околности, у случају удеса или других акцидената (изливање горива и сл.) подземне воде могу бити локално угрожене. Септичке јаме морају бити водонепропусне како не би угрозиле подземне воде и земљиште. Планирани објекти по својој намени у току рада немају значајан утицај на квалитет воде, а сама намена је превасходно становање са услугама, туризам, где се по правилу не очекује продукција штетних материја.

Промена квалитета земљишта

Генерално, еколошки притисак на земљиште присутан је у подручјима веће концентрације становништва и привредних активности. Када је реч о предметном плану, у току изградње објеката, код ископа при извођењу радова помоћу грађевинске механизације, вршиће се привремена деградација дела земљишта, односно доћи ће до привремене промене квалитета земљишта. Планирано је зеленило око објеката, тако да у току редовног рада евентуални негативни утицаји (бука и сл.) биће сведени на минимум. Септичке јаме морају бити водонепропусне како не би угрозиле подземне воде и земљиште. Услед боравка људи предвиђено је стварање комуналног отпада. Очекује се продукција амбалажног отпада услед развоја туризма, који уз адекватно управљање отпадом неће представљати оптерећење за животну средину, јер се овај отпад одлаже у канте и контејнере са којег се одлаже са локације.

Промена нивоа буке

Планиране интервенције на саобраћајној инфраструктури имају за циљ подизање нивоа приступачности и опслуживања планираних намена посматраног подручја, повећање фреквенности саобраћаја, што за последицу може имати повећани ниво буке. Бука ће настајати услед коришћења грађевинске механизације, приликом изградње објеката, рада угоститељских објеката, рада пољопривредне механизације и сл. У току редовног рада потребно је да се ниво буке одржава у оквиру прописаних вредности, како унутар објеката, тако и у околном подручју.

Нејонизујуће зрачење

По природи технолошког процеса, у току редовног рада, у трафостаницама и преносним системима (кабловима под напоном), постоје електрична и магнетна поља као вид нејонизујућег зрачења, које се стварају провођењем наизменичне електричне струје у надземни проводницима, а зависе од висине напона, јачине струје и растојања.

1.6. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ УГРОЖАВАЊА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБУХВАТУ ПЛАНА

Природне карактеристике подручја, створене вредности и планови за наредни плански период представљају основу за процену еколошког капацитета простора и спречавања могућих конфликта у простору. Просторни развој планског обухвата, али и ширег подручја до сада је, делом плански, а делом стихијски, (не)усмераваан, уз мање или више поштовања планских одредница приликом изградње.

Заштита животне средине логично подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе као и свих техничко-технолошких мера и прописа утврђених законском регулативом и условима надлежних институција.

У том смислу су за израду стратешке процене утицаја коришћени услови и документи који су у том контексту релевантни, након чега је резиме стратешке процене утицаја са дефинисаним мерама заштите инкорпорирани у део Плана који се односи на заштиту животне средине.

На основу процене стања животне средине на планском подручју кључни проблеми заштите животне средине су следећи:

- недовољно развијена инфраструктура на подручју Плана;
- неразвијен мониторинг животне средине на територији Плана.

Разлози за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене

Извештај о Стратешкој процени може се изјаснити о томе зашто поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. У конкретном случају као таква питања оцењени су: питања везана за климатске промене, промене озонског омотача и утицај јонизујућег зрачења с обзиром да досадашња истраживања и сазнања о природном и другом зрачењу, те врсте и садржају радионуклида не индикују опасност по здравље људи, уз поштовање прописа и обавеза из тих прописа у вези постојања и руковања материјалима и опремом која је извор зрачења (планским решењима се не предвиђају мере и радови којима би се стање у овој области животне средине могло погоршати).

1.7. РЕЗУЛТАТИ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У поступку прибављања података за израду плана обрађивач је извршио евидентирање постојећег стања при чему су препознате површине по својој намени. Преко општинске службе сви корисници простора су упознати са поступком израде Плана детаљне регулације за ово подручје. Услед карактеристика подручја у обухвату Плана, непосредног и ширег окружења, постојећих и планираних намена и функција, у поступку израде Плана обављене су консултације са заинтересованим и надлежним институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења.

Услови и мере надлежних органа, институција и предузећа су процесом стратешке процене вредновани и имплементирани у планска решења и саставни су део Извештаја о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину.

Табела бр. 4: Прибављени услови надлежних институција, органа, организација

Број	Захтев - послат	Захтев - добијен	Број	Датум
1.	Републички Сеизмолошки завод	Да	02-458-1/2021	07.11.2021.
2.	ЈП „Путеви Србије“	Да	953-25117/27-1	10.11.2021.
3.	Министарство унутрашњих послова Сектор за ванредне ситуације	Да	217-17460/21	22.11.2021.
4.	„Телеком Србија“	Да	515128/2-2021	09.12.2021.
5.	Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“ Београд	Да	17868	08.12.2021.
6.	Завод за заштиту природе Србије	Да	03 021-3742/2	13.12.2021.
7.	Завод за заштиту споменика културе Краљево	Да	1261/2	13.12.2021.
8.	ЈП „Србијагас“	Да	06-07/25611	02.12.2021.
9.	Министарство одбране	Да	18821-4	17.12.2021.
10.	Одељење за катастар водова Ужице	Да	956-307-26170/2021	12.11.2021.
11.	ЈВП „Србијаводе“ – Морава „Ниш“	Да	1326	01.02.2022.
12.	ОДС „ЕПС дистрибуција“ Огранак ЕД Чачак, Погон Горњи Милановац	Да	8Е.1.1.0-D-07.06-291304-21	26.11.2021.
13.	АД Електромрежа Србије	Да	130-00-UTD-003-1658/2021-002	19.11.2021.
14.	ЈКП „Горњи Милановац“	Да	6127/2	16.11.2021.
15.	Министарство заштите животне средине	Да	350-01-00181/2021-03	28.06.2022.
16.	Републички хидрометеоролошки завод Србије	Да	922-3-107/2021	17.11.2021.
17.	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Да	350-01-00127/2021-09	18.11.2021.
18.	Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге			

2.0. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процене.

Приликом припреме Плана детаљне регулације, уобичајено је да се изврши одговарајућа уградња и разрада циљева планова вишег реда, тако да се уз поштовање услова коришћења, уређења и заштите простора из планова вишег реда дефинишу специфични циљеви за планско подручје, конкретни разматрани простор, намену површина, доминантне делатности које се одвијају на посматраном подручју и сл.

2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

У складу са законским одредбама, у овом поглављу су приказани општи и посебни циљеви и индикатори стратешке процене. Општи циљеви стратешке процене припремљени су на основу стања животне средине, стратешких питања заштите животне средине од значаја за планско подручје и циљева и захтева у области заштите животне средине релевантних секторских докумената.

Основни циљ заштите животне средине на планском подручју је очување и унапређење стања животне средине, у односу на постојеће стање и планиран развој, уз примену начела превенције и предострожности и начела одрживог развоја у будућем развоју подручја. Овај циљ се реализује следећим **општим** циљевима:

- очување и унапређење животне средине на подручју Плана детаљне регулације;
- заштита здравља становништва у границама Плана и у окружењу;
- плански и контролисани развој подручја уз поштовање принципа одрживог развоја и обавезних мера заштите животне средине;
- поштовање планских мера, мера заштите животне средине, правила уређења и грађења;
- контролисано поступање са отпадом;
- комунално и инфраструктурно опремање подручја;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине;
- побољшање информисања, обука становништва за заштиту животне средине, обезбеђење учешће јавности у доношењу одлука које могу имати утицаја на квалитет животне средине.

Посебни циљеви Стратешке процене произилазе из анализе стања, проблема, ограничења и потенцијала планираног простора, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу са општим циљевима и начелима заштите животне средине.

Еколошки одговорно коришћење простора које обухвата План представља значајан потенцијал за одрживи развој овог подручја.

За реализацију општих циљева утврђују се посебни циљеви стратешке процене у појединим областима :

- очување и унапређење квалитета ваздуха;
- очување и унапређење квалитета површинских и подземних вода;
- развој водоводне и канализационе мреже;
- смањење загађивања земљишта;
- очување природних станишта и предела;
- ублажити негативан утицај развоја на деградацију предела;
- адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
- очување биодиверзитета и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
- развој туризма;
- стимулисање изградње објеката пратећих услужних делатности;
- боље промовисање туристичких садржаја планског подручја;
- развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

2.2. ИНДИКАТОРИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Планирање је кључна карика у систему управљања променама у животној средини, а почетни и најважнији корак у процесу планирања је формирање базе података (информационе основе) ради идентификације те исте средине. На основу идентификованог стања у могућности смо да предузмемо адекватне мере у планском процесу у циљу ефикасне заштите животне средине.

Саставни део информационог система представљају показатељи (индикатори). Показатељи управљања животном средином представљају веома битан сегмент у оквиру израде просторног или урбанистичког плана и један ниво у оквиру комплексног просторног информационог система. Сврха њиховог коришћења је у усмеравању планских решења ка остварењу циљева који се постављају.

Показатељи су веома прикладни за мерење и оцењивање планских решења са становишта могућих штета у животној средини и за утврђивање које неповољне утицаје треба смањити или елиминисати. Представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање (просторно, урбанистичко и др).

Изабрани индикатори су у складу са планираним активностима на Планском подручју и њиховим могућим утицајима на квалитет животне средине.

Табела бр. 5: Посебни циљеви стратешке процене са избором индикатора

посебан циљ	индикатор
<ul style="list-style-type: none"> Очување и унапређење квалитета ваздуха 	<ul style="list-style-type: none"> Учесталост прекорачења дневних граничних вредности за SO₂, NO₂, PM₁₀, O₃
<ul style="list-style-type: none"> Очување и унапређење квалитета површинских и подземних вода Развој водоводне и канализационе мреже 	<ul style="list-style-type: none"> Serbian Water Quality Index (SWQI) - Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК₅, физичко-хемијски и микробиолошки параметри квалитета површинских вода Нутријенти у површинским и подземним водама Процент становника прикључен на водовод Процент становника прикључен на канализацију Загађене (непречишћене) отпадне воде
<ul style="list-style-type: none"> Смањење загађивања земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> Површине деградираног земљишта Промена начина коришћења земљишта
<ul style="list-style-type: none"> Адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати 	<ul style="list-style-type: none"> Укупна количина произведеног отпада Укупна количина комуналног отпада Укупна количина амбалажног отпада
<ul style="list-style-type: none"> Очување биодиверзитета и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости Ублажити негативан утицај развоја на деградацију предела Очување природних станишта и предела 	<ul style="list-style-type: none"> Диверзитет врста
<ul style="list-style-type: none"> Развој туризма Стимулисање изградње објеката и пратећих услужних делатности Боље промовисање туристичких садржаја планског подручја 	<ul style="list-style-type: none"> Интензитет туризма (доласци и ноћења туриста, туристички промет и боравак према врстама туристичких места, број лежајева, трендови у броју лежајева и броју ноћења)
<ul style="list-style-type: none"> Развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке) 	<ul style="list-style-type: none"> Број мерних места, стање мониторинске мреже

Индикатори	Јединица мере
<p>Учесталост прекорачења дневних граничних вредности за PM₁₀, NO₂, O₃ и SO₂,</p> <p>Нутријенти у површинским и подземним водама,</p> <p>SWQI-Serbian Water Quality Index,</p>	<p>Број дана у току године са прекорачењем дневне граничне вредности,</p> <p>Нитрати (mg NO₃/l), укупни фосфор и ортофосфати (µg P/l),</p> <p><i>Пет описних индикатора</i> (на скали од 0 до 100) и индикатор у боји: <i>веома лош</i> (0-38) црвено, <i>лош</i> (39-71) - жуто, <i>добар</i> (72-83) - зелено, <i>веома добар</i> (84-89) – светло плаво и <i>одличан</i> (90-100) – тамно плаво.</p> <p>температура воде (°C), pH вредност (pH), електропроводљивост (µS/cm), % засићења O₂ (%), БПК₅ (mg O₂/l), суспендоване материје (mg/l), укупни оксидовани азот (Нитрати + Нитрити)(mg N/l), ортофосфати (mg P/l), укупни амонијум (mg N/l) и највероватнији број колиформних клица (n/100ml),</p>
<p>Процент становника прикључен на водовод</p>	<p>% (процент)</p>
<p>Процент становника прикључен на канализацију</p>	<p>% (процент),</p>
<p>Загађене (непречишћене) отпадне воде,</p>	<p>% (процент),</p>
<p>Површине деградираних земљишта,</p>	<p>% деградираног земљишта у односу на укупну површину и површина деградираног земљишта изражена у ha,</p>
<p>Промена начина коришћења земљишта</p>	<p>ha или km²</p>
<p>Диверзитет врста,</p>	<p>Број јединки по јединици површине. Број гнездећих парова. Површина у хектарима (ha),</p>
<p>Укупна количина произведеног отпада,</p>	<p>Индикатор се изражава у тонама по години (t/год),</p>
<p>Укупна количина произведеног комуналног отпада</p>	<p>Индикатор се изражава у тонама по години (t/год),</p>
<p>Укупна количина амбалажног отпада</p>	<p>Индикатор се изражава у тонама по години (t/год), односно у процентима %,</p>
<p>Интензитет туризма (доласци и ноћења туриста, туристички промет и боравак према врстама туристичких места, број лежајева, трендови у броју лежајева и броју ноћења)</p>	<p>Доласци и ноћења туриста: у хиљадама туриста; Туристички промет и боравак према врстама туристичких места: у хиљадама туриста и процент учешћа у односу на укупан промет; Трендови у броју лежајева и броју ноћења: индекс 2000=100%.</p>
<p>Број мерних места, стање мониторинг мреже</p>	<p>Број мерних места</p>

3.0. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Стратешка процена се бави генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења на животну средину простора у обухвату Плана, при чему је акценат стављен на анализу планских решења, која доприносе заштити и подизању квалитета животне средине на посматраном простору и у непосредном окружењу.

Извештајем о стратешкој процени разматрају се питања и проблеми везани за заштиту животне средине, а који се односе на:

- ❖ утицај постојећих и планираних активности на природне ресурсе – воду, ваздух и земљиште;
- ❖ утицај постојеће и планиране инфраструктуре на животну средину;
- ❖ мере и услове заштите животне средине са освртом на потенцијалне загађиваче.

У процесу одлучивања и усаглашавања планских решења и у поступку стратешке процене, потенцијала и ограничења у простору и животној средини, вредновани су следећи аспекти:

- ❖ природне карактеристике, постојеће стање и услови у простору;
- ❖ створене вредности, постојећа намена простора и досадашњи начин коришћења природних ресурса, као и планирано уређење дефинисано планским решењима;
- ❖ стање комуналне опремљености и уређености простора у обухвату Плана;
- ❖ услови надлежних институција, добијени у поступку израде Плана и Извештаја о стратешкој процени;
- ❖ циљеви планског документа вишег хијерархијског нивоа и циљеви предметног планског документа.

Проблем заштите животне средине је данас један од прворазредних друштвених задатака. Данас присутне негативне последице углавном су последица погрешно планиране, изградње насеља, саобраћајних система, неконтролисаних и неадекватне употребе енергије, као и непознавања основних законитости из домена животне средине. У оквирима изнетих ставова промена које су последица прилагођавања природе потребама човека могу бити онакве какве он очекује, али могу бити, и често јесу, сасвим неповољне и за њега самог. Скуп таквих промена за собом повлачи врло сложене последице, које у принципу имају повратно деловање на иницијаторе промена, доводећи тако до нових стања и нових последица.

Циљ израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору.

3.1. ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Законом није јасно прописано која варијантна решења подлежу процени. Имајући у виду законску регулативу у области планирања, уређења простора и изградњи објеката, предвиђа се израда планских варијантних решења. За избор најповољније варијанте уобичајено је да се користе критеријуми засновани на начелима економске оправданости, социјалне прихватљивости и еколошке одрживости. Другим речима, у пракси се на овај начин до фазе јавних консултација у начелу заузима став о варијантама, тако да се у пракси стратешке процене, по правилу процењују две варијанте, респективно три, и то: (1) прва варијанта да се план не усвоји, односно да не дође до спровођења плана; (2) друга у којој се

план усваја и доследно спроводи; и (3) трећа – респективна (алтернативна), у којој се план усваја и спроводи уз подршку других планова, програма, пројеката и инструмената, који су у функцији развоја и заштите. За потребе ове стратешке процене разматрају варијанта нееспровођења и спровођење плана (уз подршку других планова, програма и инструмената).

Варијантна решења Плана детаљне регулације „Рајац“ представљају различите рационалне начине, средства и мере реализације циљева плана у појединим секторима развоја, кроз разматрање могућности коришћења одређеног простора за специфичне намене и активности, односно разматрање могућности коришћење различитих простора за реализацију конкретне активности која се планира. Поред тога, треба узети у обзир и варијанте имплементације плана. Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, циљевима и варијантним решењима плана. За планове који имају већи степен неизвесности реализације, метод израде сценарија модела развоја омогућује процену позитивних и негативних ефеката варијантних решења плана.

У процени варијантних решења, процењују се циљеви стратешке процене у односу на секторе развоја у Плану детаљне регулације у оквиру два сценарија примене плана: тзв. „реални“ у случају да се план усвоји и примењује, тзв. „песимистички“ у случају да се план не усвоји и не примењује и тзв. „оптимистички“, по коме се план усваја спроводи уз подршку програма, пројеката и других инструмената. Процена се обавља у складу са изабраним индикаторима за сваки циљ стратешке процене појединачно. Процена је квалитативног карактера и могући су следећи утицаји: (1) укупно позитиван утицај „+“; (2) укупно негативан утицај „-“; (3) неутралан – када нема директног утицаја „0“; (4) нејасан утицај „?“.

Табела бр. 6: Процена утицаја у односу на циљеве стратешке процене утицаја у варијантама 1 (да се план не примењује) и 2 (да се план примењује)

Циљеве СПУ

1. Очување и унапређење квалитета ваздуха;
2. Очување и унапређење квалитета вода;
3. Развој водоводне и канализационе мреже;
4. Смањење загађивања земљишта;
5. Очување природних станишта и предела;
6. Ублажити негативан утицај развоја на деградацију предела;
7. Адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
8. Очување биодиверзитета и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
9. Развој туризма;
10. Стимулисање изградње објеката пратећих услужних делатности;
11. Боље промовисање туристичких садржаја планског подручја;
12. Развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

Циљеве стратешке процене утицаја

Сектор плана	Сценарио развоја	Циљеве стратешке процене утицаја											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Техничка инфраструктура и комунална опрема	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
Туризам	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	-	0	-	-	-	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	+	+	0	+	+	+	+
Зеленило	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	-	-	-	0	-	0	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	+	+	+	0	+	0	0	0	0
Саобраћај	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	-	0	0	0	0	+	0	0	+	+	+	+
Становање	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	0	0	-	-	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	+	+	+	+	+	+	+	0
Заштита животне средине	ВАРИЈАНТА 1	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	-
	ВАРИЈАНТА 2	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+
Заштита природног предела	ВАРИЈАНТА 1	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0
	ВАРИЈАНТА 2	0	0	0	0	0	+	0	+	0	+	0	+

■ – укупно позитиван утицај, ■ – укупно негативан утицај, 0 – нема директан утицај, ? – или нејасан утицај

3.2. РАЗЛОЗИ ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ ВАРИЈАНТНОГ РЕШЕЊА

На основу одредби члана 15. Закона, пореде се варијантна решења и даје приказ разлога за избор најповољнијег решења. Варијантна решења су поређена према циљевима стратешке процене и секторима у плану. Варијанта 1 се односи на неусвајање плана (а самим тим и спровођење плана) је неповољније са свих аспеката. Варијанта 2 се односи на усвајање и спровођење плана уз подршку стратегија, планова и програма. У варијанти 1 да се План детаљне регулације не донесе и да се развој одвија стихијски могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора/активности и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. Истовремено, процењени варијантни утицаји са собом носе и одређени степен ентропије који није могуће са прецизношћу предвидети. У варијанти 2 да се План детаљне регулације имплементира уз подршку примена других стратегија, планова и програма могу се очекивати позитивни ефекти у сваком сектору/активности, који отклањају већину негативних тенденција у развоју, у случају да План не би имплементирао. У овој варијанти могу се јавити и појединачни негативни ефекти, али само на извору, повременим и тренутном карактера.

Приказ варијантног решења не усвајања Плана детаљне регулације „Рајац“

Плански документ представља основни инструмент управљања простором. Недостатак Плана значи недостатак адекватних мера и услова за организовање активности у простору и његово контролисано коришћење.

Прихватањем **Варијанте 1** одржало би се постојеће стање у простору које карактерише:

- недовољна инфраструктурна и комунална опремљеност;
- незадовољавајуће стање саобраћајница;
- недовољна равнијеност туристичких садржаја;

Варијантно решење не усвајања Плана детаљне регулације „Рајац“

Предности	Недостаци
<ul style="list-style-type: none">▪ наставак традиционалног начина живота на територији Плана;▪ смањење ризика од евентуалног угрожавања квалитета чинилаца животне средине даљим развојем туристичких и услужних делатности;	<ul style="list-style-type: none">▪ нарушавање основног концепта дугорочног одрживог развоја;▪ недостатак мера и инструмената за управљање простором на еколошки прихватљив и одржив начин;▪ непоштовање мера обавезног инфраструктурног опремања и уређења;▪ непоштовање обавезујућих смерница и мера за уређивање подручја;▪ нерационално коришћење и деградација природних ресурса и предеоних вредности подручја;▪ непоштовање општих и посебних смерница и мера заштите животне средине из планова на вишем хијерархијском нивоу;▪ неразвијен систем мониторинга;

Приказ варијантног решења усвајања и имплементације Плана детаљне регулације „Рајац“

Предности	Недостаци
<ul style="list-style-type: none">одрживи развој на основама заштите и одрживог коришћења простора, природних и створених вредности и животне средине, заштита природних вредности планине Рајац;рационална организација и уређење простора у границама утврђеног грађевинског подручја;унапређење саобраћајне матрице;остваривање боље саобраћајне везе са окружењем;унапређење хидротехничке инфраструктуре;побољшање телекомуникационе инфраструктуре;праћење и контрола стања животне средине (мониторинг);веће улагање у програме заштите животне средине;унапређење управљања отпадом;повећање површина под зеленилом;	<ul style="list-style-type: none">скептицизам због даљег живота у релативно измењеној средини;негативни утицаји током изградње објеката (повишен ниво буке, вибрација, емисија прашине);

На основу претходне анализе и процене варијантних решења, може се закључити да је варијанта доношења предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

На основу одредаба члана 15. Закона о стратешкој процени, стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергијских ефеката. Теоријски је могуће да се јаве интеракције међу мањим утицајима како планских решења, тако и појединачних објеката и активности на планском подручју. Кумулативни ефекти настају када појединачна планска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат (загађивање ваздуха, вода или пораст нивоа буке).

Синергијски ефекти настају у интеракцији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја. Синергијски ефекти се најчешће манифестују код људских заједница и природних станишта.

У конкретном случају не постоји могућност јављања кумулативних и синергијских ефеката у изворном смислу тог појма, тако да није даље вршена анализа.

3.3. ЕВАЛУАЦИЈА КАРАКТЕРИСТИКА И ЗНАЧАЈА УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво Плана детаљне регулације може се само бавити генералном и општом анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у плану на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у овире процена утицаја појединачних објеката на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу израде овог документа неопходног за добијање одобрења за изградњу.

Евалуација карактеристика планских решења представља процену утицаја у ужем смислу. У овој фази се обавља евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину. Претходно је потребно извршити селекцију планских решења од значаја за животну средину и класификацију према секторима/сегментима у плану. Евалуација утицаја врши се са циљем да се утврди значај утицаја, према критеријумима из Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. У обзир су узимају следеће карактеристике утицаја:

- Врста утицаја,
- Вероватноћа да се утицај појави,
- Временска димензија односно трајање утицаја, према временском хоризонту ПДР-а: краткорочни утицаји; средњорочни утицаји; дугорочни утицаји (период после временског хоризонта ПДР-а)
- Учесталост утицаја,
- Просторна димензија утицаја.

Наведене карактеристике утицаја су вредноване према врсти Плана детаљне регулације, како је приказано у следећој табели.

Табела бр. 7: Вредновање карактеристика утицаја

Врста утицаја	Вероватноћа утицаја	Трајање утицаја	Учесталост утицаја	Просторна димензија утицаја
Позитиван	<ul style="list-style-type: none"> • Врло вероватан утицај – ВВ 	<ul style="list-style-type: none"> • краткорочан – К 	<ul style="list-style-type: none"> • повремени – Пу 	Локални (Л) Регионални (Р) Национални (Н) Прекогранични (П) Међународни (М)
Неутралан	<ul style="list-style-type: none"> • утицај вероватан - В 	<ul style="list-style-type: none"> • средњорочан – Ср 	<ul style="list-style-type: none"> • средње учестао - СУ 	
Негативан	<ul style="list-style-type: none"> • утицај могућ – МВ 	<ul style="list-style-type: none"> • дугорочан – Д 	<ul style="list-style-type: none"> • сталан – Ст 	

У складу са врстом планског документа, карактеристикама планског подручја и стањем животне средине, изабране су карактеристике које одређују стратешки значајан утицај и то:

- Могућ, вероватан и врло вероватан утицај;
- Краткорочан, средњорочан и дугорочан утицај;
- Повремен, средње учестао и сталан утицај;
- Локални утицај, регионални.

Евалуација утицаја вршена је за изабране концепте и решења стратешког нивоа, квалитивно-описно, на основу чега је припремљена коначна матрица која показује одрживост Плана.

Евалуација утицаја је у збирној табели приказана коришћењем одговарајућих боја (зелена за позитивне утицаје, црвена за негативне, бела за неутралне) а интензитетом боје значај утицаја, према броју карактеристика које су дефинисане као значајне (постојање једне или две карактеристике) и врло значајне (три или четири карактеристике), како је приказано у следећој табели.

Врста/значај утицаја	Стратешки значајан утицај (једна или две карактеристике)	Стратешки веома значајан утицај (три или четири карактеристике)
Позитиван		
Негативан		
Неутралан		

Збирна матрица утицаја Плана детаљне регулације „Рајац“ на животну средину приказана је табеларно.

Табела бр. 8: Матрице процене утицаја

Циљеви СПУ

1. Очување и унапређење квалитета ваздуха;
2. Очување и унапређење квалитета вода;
3. Развој водоводне и канализационе мреже;
4. Смањење загађивања земљишта;
5. Очување природних станишта и предела;
6. Ублажити негативан утицај развоја на деградацију предела;
7. Адекватно поступање са свим врстама отпада које ће настајати;
8. Очување биодиверзитета и унапређење ефикасности заштите на принципима одрживости;
9. Развој туризма;
10. Стимулисање изградње објеката пратећих услужних делатности;
11. Боље промовисање туристичких садржаја планског подручја;
12. Развијање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке).

Циљеви СПУ

Планска решења	Циљеви СПУ											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Развој туризма изградњом објеката становања са услугама (апартманског, типа), услужних делатности, развојем спорта и рекреације...	ВВ Д Ст Л				ВВ Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Ср/Д Пу/СУ Л	ВВ Ср/Д Пу/СУ Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Ср/Д Пу/СУ Л	
Регулација државног пута	МВ Ср/Д Пу/СУ Л											МВ Ср/Д Пу/СУ Л
Регулација општинских и приступних путева	МВ Ср/Д Пу/СУ Л					В/ВВ Ср Пу/СУ Л						МВ Ср/Д Пу/СУ Л
Планирање и унапређење хидротехничке инфраструктуре		ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л				В/ВВ Ср Пу/СУ Л				МВ Ср/Д Пу/СУ Л
Изградња комуналног објекта - биопостројења за пречишћавање отпадних вода	МВ Ср/Д Пу/СУ Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Ср/Д Пу/СУ Л	ВВ Д Ст Л	В/ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	В/ВВ Ср/Д Ст Л

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину
Плана детаљне регулације „Рајац“

Планска решења	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Планирање, унапређење и доградња телекомуникационе инфраструктуре												
Планирање гасне инфраструктуре	ВВ Д Ст Л								ВВ Д Ст Л			
Адекватно поступање са отпадом, постављањем посуда за одлагање отпада	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л		ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л				ВВ Д Пу/Су Л
Унапређење зеленила					ВВ Ср/Д Ст Л			В/ВВ Д Ст Л				
Интегрална заштита природних вредности на територији планског обухвата, заштита животне средине	ВВ Ср/Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	ВВ Д Ст Л	В/ВВ Д Ст Л	В/ВВ Д Ст Л	ВВ Ср/Д Ст Л		ВВ Ср/Д Пу/Су Л				ВВ Д Пу/Су Л

Горња табела представља приказ вредновања планских решења са аспекта заштите животне средине. Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења и њиховог утицаја на посебне циљеве стратешке процене утицаја и на основне компоненте животне средине - ваздух, воду и земљиште. Наведена планска решења углавном имају мали негативан и позитиван утицај на очување квалитета животне средине, док поједина планска решења немају никакав утицај на животну средину.

Утицаји планских решења су локалног карактера. Вероватноћа утицаја планског решења на животну средину је могућа, вероватна или врло вероватна у зависности од планског решења. На овом нивоу плана није било могуће детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. У случајевима где је процењено да може доћи до негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите.

3.4. МЕРЕ ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ И УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Заштита у унапређење животне средине на подручју Плана детаљне регулације врши се кроз идентификацију главних извора загађења и дефинисања мера заштите животне средине, како би се побољшао квалитет живота на предметном подручју. Потребно је очувати капацитете животне средине у неизграђеним деловима као и прописати мере и услове заштите које је потребно спроводити приликом реализације планираних активности на појединачним локацијама и планираним зонама и целинама.

Дефинисање мера заштите извршено је на основу анализе стања животне средине, процене могућих утицаја Плана на животну средину и фактора животне средине за које је утврђено да могу бити изложени највећем утицају.

Заштита и унапређење животне средине оствариће се побољшањем њеног укупног квалитета, а посредно и њених основних елемената: ваздуха, воде, земљишта и живог света. Овај циљ оствариће се спровођењем низа мера различитог карактера:

- правних – нормативних мера: доношење општих нормативно-правних аката Општинске управе о заштити и унапређењу животне средине, као и програма заштите и поступака и активности, критеријума понашања, а у вези са тим и санкционих поступака у случају непоштовања Закона; израда катастра загађивача и стално ажурирање од стране надлежних органа, при чему је нарочито важно успостављање мерних пунктова загађивања и услова праћења загађивања; забрана и ограничавање градње објеката који су потенцијални загађивачи у зонама становања, друштвених, рекреативних, здравствених, школских и других центара активности;
- техничко-технолошких мера: прилагођавање технолошких и производних процеса у индустрији захтевима и условима заштите од загађивања животне средине; уградња, контрола, употреба и одржавање инсталација и уређаја за пречишћавање загађених отпадних гасова и вода;
- урбанистичко-планских мера: правилан избор локације (нарочито производних и прерађивачких објеката) уз поштовање мезо и микролокационих карактеристика простора; формирање санитарних заштитних зона око индустрија и великих саобраћајница, при чему ширина санитарних зона зависи од степена загађења; овде се посебно наглашава израда елабората процена утицаја којима ће се оцењивати планска и пројектна решења у односу на захтеве животне средине, у складу са Законом.
- економских мера: прибављање материјалних средстава потребних за остваривање циљева заштите и унапређења животне средине кроз мере фискалне политике, издвајање доприноса из цене производа и услуга, накнаде за коришћење грађевинског земљишта, као и финансирање из новчаних накнада и казни за емитовање штетних продуката преко дозвољеног нивоа у животну средину.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Очување квалитета ваздуха на планском подручју и успостављање вишег стандарда квалитета ваздуха оствариће се применом следећих правила и мера заштите:

- ❖ инсистирати на коришћењу гаса и алтернативних горива (биогаз и др.), у свим возилима друмског саобраћаја;
- ❖ одређеним мерама стимулисати грађане са индивидуалним ложиштима на прелаз на алтернативне изворе загревања;
- ❖ унапређење квалитета ваздуха обезбедити даљим развојем заснованом на рационалнијој употреби енергије и повећању енергетске ефикасности;
- ❖ обавезно је постављање филтера у објектима у којима се врши термичка обрада хране (свих врста);
- ❖ спречити градњу објеката који могу угрозити околину, односно који користе токсичне, или у процесу производње производе опасне материје, буку, непријатне мирисе и сл.;
- ❖ у зависности од технологије третмана отпадних вода, извршити одабир методе поступања са загађујућим материјама које ће се емитовати у ваздух, на начин да не угрозе ваздух и окружење;
- ❖ обезбедити да се све активности у постројењу за пречишћавање отпадних вода које резултирају емисијама у атмосферу одвијају на начин који обезбеђује да нема никаквог мириса ван граница постројења услед одвијања ових активности;
- ❖ реконструкција и изградња нових саобраћајница мора бити заснована на строгим еколошким принципима према европским стандардима;
- ❖ приликом грађевинских радова на изградњи објеката током летњих месеци посебну пажњу усмерити ка смањењу запрашености честицама грађевинског отпада местимичним заливањем површина на којима је депонован грађевински шут и остали отпад;
- ❖ успоставити систем мониторинга квалитета ваздуха на територији Плана;
- ❖ обавезан је мониторинг утицаја загађености ваздуха на здравље становништва;
- ❖ обавезна је доступност резултата испитивања и праћења стања квалитета ваздуха;
- ❖ редовно информисање јавности и надлежних институција, у складу са важећим Законом;
- ❖ неопходна је стална едукација и подизање еколошке свести о значају квалитета ваздуха и животне средине.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА

Приоритетне активности са становишта заштите вода у наредном планском периоду односиће се на адекватну заштиту вода што ће се остварити применом следећих мера заштите:

- ❖ обавезна је континуирана контрола квалитета воде за пиће;
- ❖ до изградње јавне канализације, градити водонепропусне септичке јаме;
- ❖ избор материјала за изградњу канализације извршити у складу са обавезом да се спречи свака могућност неконтролисаног изливања отпадних вода у околни простор, што подразумева адекватну отпорност цевовода и прикључака на све механичке и хемијске утицаје, укључујући и компоненту обезбеђења одговарајуће флексибилности, а због могуће геотехничке повредљивости геолошке средине у подлози цевовода (слегање, течење, клижење, бубрење материјала и др.);
- ❖ техничко – технолошко решење система за прераду отпадних вода на постројењу за пречишћавање отпадних вода мора бити у складу са Законом о водама („Службане гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – др. закон);
- ❖ забрањено је упуштање загађених и потенцијално загађених атмосферских и свих отпадних вода, без претходног третмана до нивоа за захтевану класу водотокова, према Уредби о категоризацији водотока и Уредби о класификацији вода и забраном депоновања било каквог отпада у приобаљу;

- ❖ изградњу саобраћајних површина (државни, општински пут, приступне улице, и сл.) вршити са водонепропусним материјалима отпорним на нафту и нафтне деривате и са ивичњацима којима ће се спречити одливање воде са саобраћајних површина на околно земљиште приликом њиховог одржавања или за време падавина;
- ❖ атмосферске воде са условно чистих површина (кровови, надстрешнице) могу се без претходног пречишћавања слободно испуштати у околне зелене површине;
- ❖ отпадне воде из угоститељских објеката (ресторана) где постоји могућност појаве масти и уља морају проћи кроз третман предпречишћавања (сепратор масти и уља) до нивоа квалитета фекалних отпадних вода;
- ❖ забранити упуштање било каквих вода у напуштене бунаре или на друга места где би такве воде могле доћи у контакт са подземним водама;
- ❖ неопходно је планирати и спровести низ мера санационо-уређајног карактера са нагласком на хортикултурним интервенцијама и уклањању или обликовању естетски незадовољавајућих елемената простора;
- ❖ едукација становништва и потрошача ради смањења примарног загађења од стране стручних служби;
- ❖ неопходно је применити принцип “загађивач плаћа” у процесу приватизације, власници на време морају да знају све економске последице на том плану (улагање у заштитне системе за пречишћавање) или плаћање надокнаде које морају да буду веће од ефективних трошкова пречишћавања отпадних вода.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Заштита земљишта спроводиће се применом правила и мера заштите:

- ❖ обавезно је спровести систематско/периодично праћење квалитета земљишта;
- ❖ у зонама где нема видљивих трагова активних клизишних процеса, али постоје геолошке предиспозиције, поготово при антропогеним захватима, неопходно је детаљно инжењерско-геолошко истраживање целе површине, утврђивање потенцијалних генератора нестабилности и могућност њихове контроле;
- ❖ редовним одржавати зеленило и слободне необрађене површине, сузбијати и контролисати амброзију;
- ❖ обавезно је прописивање изградње водонепропусних септичких јама до изградње канализационе инфраструктуре;
- ❖ изградњом канализације на предметном простору смањиће се опасност од потенцијалног загађивања тла и подземних вода од стране планираних намена;
- ❖ објекат постројења за прераду отпадних вода и колекторе извести тако да буду водонепропусни;
- ❖ предлаже се коришћење ЛЕД светиљки као еколошки прихватљивијих светиљки у јавној расвети;
- ❖ забрањено је неконтролисано депоновање свих врста отпада.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ФЛОРЕ И ФАУНЕ

Заштита вегетације и животињског света спроводиће се перманентно како кроз израду одговарајуће документације, тако и кроз спровођење активности планираних посебним документима које треба донети у складу са законом. Планским мерама ће се обезбедити заштита живог света кроз:

- ❖ очувати шуме и шумско земљиште као добро од општег интереса;
- ❖ забрањена је сеча стабала заштићених и строго заштићених врста дрвећа, самоволно заузимање шума, уништавање или оштећење шумских засада, ознака и граничних знакова, одлагање смећа, отровних супстанци и осталог опасног отпада у шуми, на шумском земљишту на удаљености мањој од 200 m од руба шуме, као и изградња објеката за складиштење, прераду или уништавање смећа;
- ❖ сеча стабала, израда, извоз, изношење и привлачење дрвета и други начин померања дрвета са места сече, врше се у време и на начин којим се обезбеђује најмање оштећење околних стабала, подмлатка, земљишног покривача, остале

флоре, фауне и објеката, као и спречавање загађивања земљишта органским горивима и моторним уљем.

- ❖ за било какву активност у шуми и на шумском земљишту потребно је прибавити сагласност ЈП „Србијашуме“;
- ❖ заштиту при извођењу грађевинских радова;
- ❖ контролисану примену хемијских препарата и паљења вегетације;
- ❖ планско организовање туристичких садржаја;

Услови заштите природе и културних добара приликом планираних интервенција у простору:

- ❖ Обезбедити заштиту и несметано остваривање функција у заштићеном подручју Природни споменик Пећина „Мала Бездан“;
- ❖ Поштовати Закон о заштити природе и Уредбу о режимима заштите за режим заштите II степена;
- ❖ Забрањена је измена морфологије терена, односно извођење радова које би могло да униште, измене или наруше геоморфолошке, хидролошке и преоне карактеристике подручја;
- ❖ Забрањена је изградња на растојању од 50 m од границе посебне намене;
- ❖ Забрањена је изградња објеката за производњу обновљивих извора енергије у комерцијалне сврхе (ветрогенератори, соларни паркови, електране на биомасу и др.);
- ❖ Превођење вода и измена хидродинамичних карактеристика и режима потока и река, као и сви други радови и интервенције које могу утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода;
- ❖ Забрањена је изградња септичких јама пропусног типа исвако испуштање отпадних и осочних вода у водоток и земљишта;
- ❖ Забрањена је каптирање извора;
- ❖ Забрањена је изградња објеката туристичког смештаја и угоститељства већих капацитета (хотела и сл.) и туристичке инфраструктуре (гондоле, ски стазе, ски лифтови и др.);
- ❖ Забрањена је изградња скијалишта;
- ❖ Забрањена је експлоатација, прерада и предконцентрација минералних сировина;
- ❖ Забрањено је извођење геолошких истраживања која подразумевају израду истражних објеката (бушотине, раскопи, усеци, засеци);
- ❖ Забрањено је отварање мајдана техничког камена;
- ❖ Забрањено је извођење свих активности које могу довести до нарушавања постојећих и потенцијалних објеката и елемената геонаслеђа;
- ❖ Забрањено је преоравање земљишта, крчење шума и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе ерозије и промене изгледа предела;
- ❖ Забрањено је коришћење вабилица и недозвољених средстава током ловних активности.
- ❖ Ограничавају се следеће активности:
- ❖ Активности на извођењу хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и сл. уз сагласност Завода;
- ❖ Употреба инсектицида у пољопривреди применом методе интегративне и биолошке заштите усева;
- ❖ Примена одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;
- ❖ Активности у вези са унапређењем популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- ❖ Контролисано сакупљање лековитог биља;
- ❖ Контролисана посета у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса;
- ❖ Праћење стања (мониторинг) флоре и фауне;

- ❖ Изградња, доградња, адаптација и реконструкција постојећих економских објеката у функцији пољопривредне производње и за потребе пољопривредних домаћинстава;
- ❖ Изградња објеката туристичког смештаја, угоститељства и туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката у традиционалном стилу (пансион, апартман, сеоска домаћинства и др.), а на основу планске документације;
- ❖ Примену одговарајућих биолошких мера против фитопатогених и ентомолошких обољења шума;
- ❖ Одржавање јавних, сеоских и шумских путева.
- ❖ Забрањено је ширење грађевинског подручја у оквиру режима II степена заштите, као и ширење грађевинског подручја према I и II степену;
- ❖ Изузети пољопривредно и шумско земљиште у оквиру II степена из сваког облика изградње и оквиру заштићеног подручја;
- ❖ У режиму заштите II степена стимулисаности одржавање традиционалних начина коришћења (кошење и испаша) ливадских екосистема којим би се очувао биодиверзитет постојећих заједница;
- ❖ Дефинисати мањи број планираних садржаја (намена) ради смањења еколошког оптерећења и фрагментације читавог подручја и очувања предеоног лика Рајца;
- ❖ Нису дозвољене активности на граници са заштићеним подручјем у појасу од 100 m које могу на било који начин да имају директан или индиректан утицај на карактеристике заштићеног подручја;
- ❖ Забрањени су радови и активности односно извођење пројеката који оштећују, нарушавају и мењају особине и вредности због којих је подручје заштићено (капацитет животне средине, природна равнотежа, биодиверзитет, геолошке, геоморфолошке, хидрографске, пејзажно архитектонске, културне и предоне вредности);
- ❖ Приликом рејонозације за градњу обавезно узети у обзир закључке о инжењерско-геолошким карактеристикама терена, који су индикативни и за став у вези са заштитом природе и предеоних карактеристика;
- ❖ Забрањује се изградња индустријских и других објеката са могућим непољвољним утицајима на природу и животну средину, изузев мини сточних фарми у кругу постојећих пољопривредних домаћинстава, а евентуално у њиховој непосредној близини;
- ❖ Очувати визуре;
- ❖ Забранили изградњу на стрмим нестабилним странама и теренима;
- ❖ Изградњу и реконструкцију у функцији пољопривреде, туризма, становања организовати изван границе заштите;
- ❖ Обезбедити очување визуалне транспарентности читаве планинске површи;
- ❖ Очувати визуелно естетски идентитет Рајца;
- ❖ Очувати карактеристични предеони лик, мозаичност и природности подручја (ливаде, пашњаци, шуме, отворени простори, видиковци и др.);
- ❖ Очувати структуру предела Рајца у смислу повољног односа нешумских и шумских површина (предеони елементи) и присуство живица и међа у што већој мери (линијски елементи);
- ❖ Приликом извођења објеката саобраћајнице и електроенергетске инфраструктуре водити рачуна о смањењу неестетских и других негативних ефеката на околицу, уз заобилажење зона и локалитета са посебних природним вредностима;
- ❖ Градити непропусне септичке јаме, уколико не постоји могућности прикључивања на систем канализационе мреже;
- ❖ Нису дозвољене делатности које могу да угрозе подземне хидрографске везе и квалитативне карактеристике подземних вода;
- ❖ Свака активност мора бити планирана и спроведена на начин на који проузрокује најмању могућу промену у животној средини;
- ❖ Природне вредности користити код условима и на начин којима се обезбеђује очување вредности геодиверзитета, биодиверзитета, заштићених природних добара и предела;

- ❖ Начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину и коришћењем најбољих расположивих и доступних технологија, технила и опреме;
- ❖ Уколико се током радова наиђе на геолошко-палеонтолошке или минералошко-петролошке објекте, за које се претпоставља да имају својство природног добра, извођач радова је дужан да у року од осам дана обавести Министарство заштите животне средине, односно предузме све мере како се природно добро не би оштетило до доласка овлашћеног лица.
- ❖ Уколико се у току извођења земљаних радова наиђе на археолошки материјал или археолошке предмете, извођач радова је у обавези да обустави радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и да предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају на коме је откривен.
- ❖ Уколико се приликом радова наиђе на грађевинске остатке од интереса за Републику Србију, надлежни Завод ће у договору са Републичким заводом и надлежним Министарством културе и информисања израдити мере техничке заштите откривених остатака. Трошкове ископавања, праћења радова и конзервације откривеног материјала сноси Инвеститор.

МЕРЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

У циљу ефикасног управљања отпадом на подручју Плана утврђују се следеће мере:

- ❖ редовно вршити прикупљање отпада у планском обухвату од стране надлежног ЈКП;
- ❖ постављање контејнера за одлагање смећа у северном делу Плана;
- ❖ обезбедити највиши ниво комуналне хигијене спречавањем неадекватног депоновања отпада;
- ❖ обезбедити потребан простор, услове и опрему за сакупљање и привремено складиштење отпада пореклом од третмана отпадних вода у зависности од изабране технологије (чврсте фракције из технолошки отпадних вода, отпадни муљ, филтерска испуна), редовно уклањати и складиштити у контејнере са поклопцима до предаје оператеру који поседује дозволу за управљање генерисаном врстом отпада, у складу са Законом о управљању отпадом („Сл.гласник РС“, бр.36/09, 88/10, 14/16 и 95/18-др.закон);
- ❖ у зони планираних туристичких објеката дефинисати позиције и капацитете контејнера и канти за одлагање чврстог отпада;
- ❖ грађевински отпад који може да настане приликом реализације инфраструктурних инсталација, саобраћајница и осталих објеката, обавезно је уредно прикупити на локацији, до тренутка трајног одлагања на депонију;
- ❖ потенцирати и стимулисати разврставања комуналног отпада од стране локалног становништва на месту одлагања;
- ❖ препоручљива је едукација становништва, јавних служби и бизнис сектора о значају и начинима исправног поступања са отпадом (кампање, оглашавања, промотивни материјали, брошуре).

Мере заштите предела изузетних одлика

Предео изузетних одлика је подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

Предео изузетних одлика може бити природни предео изузетних одлика и културни предео изузетних одлика.

Природни предео изузетних одлика је подручје значајне биолошко-еколошке и естетске вредности где традиционални начин живота локалног становништва није битније нарушио природу и природне екосистеме.

Културни предео изузетних одлика је подручје значајне предеоне, естетске и културно-историјске вредности које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

У пределу изузетних одлика забрањене су радње и активности којима се нарушавају примарне природне и створене вредности и карактер предела.

Мере заштите, начин обављања привредних и традиционалних делатности и коришћење природних и створених вредности у пределу изузетних одлика, ближе се утврђују актом о проглашењу заштићеног подручја.

У јужном делу плана, налази се сеоски водовод „Рајац“ који користи 270 домаћинстава, а састоји се од два каприрана извора: „Црвено врело“ и „Деспотовића врело“, главних водова, резервоара и разводне мреже. Заштита изворишта воде за пиће је обавеза која проистиче из законске регулативе Закона о водама (Сл гласник РС бр. 30/2010, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – др. закон), Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите и изворишта водоснабдевања („Сл. гласник РС“ бр. 92/08), Елабората о зонама санитарне заштите од новембра 2017. године и Решења којим се одређују зоне санитарне заштите изворишта „Рајац“ (извори „Црвено врело“ и Деспотовића врело“), број 530-01-453/2017-10 од 06.02.2018. године (Министарство здравља РС).

У циљу заштите воде, изворишта, водопривредних објеката, постројења, као и цевовода који се користе за водоснабдевање од њиховог намерног или случајног загађења или неког другог штетног дејства која могу неповољно утицати на здравствену исправност воде или издашност изворишта одређене су следеће зоне санитарне заштите:

- зоне непосредне заштите (зоне строгог надзора);
- ужа зона заштите (зоне ограничења);
- шира зона заштите (зона надзора).

Зоне санитарне заштите:

- 1) Зона непосредне санитарне заштите или зона строгог надзора (I зона санитарне заштите). Ова зона обухвата најмање 10 m око водозахватног објекта, у којој борави запослена особа и ова зона се мора оградити.
- 2) Ужа зона заштите или зона ограничења (II зона санитарне заштите). У овој зони је дозвољено коришћење земљишта у пољопривредне сврхе, уз строгу контролу коришћења хербицида, пестицида и ђубрива. На овом простору није дозвољена изградња објеката, постављање уређаја и вршења радњи који на било који начин могу угрозити воду.
- 3) Шири зона заштите или зона надзора (III зона санитарне заштите). У овој зони је забрањена изградња индустријских или других објеката чије отпадне воде и друге отпадне материје из технолошког процеса производње могу угрозити извориште. Такође, забрањено је коришћење земљишта и вршење делатности коју би могле да угрозе здравствену исправност воде на изворишту.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ

Бука је, физички посматрано, емитована енергија која се преноси таласима кроз ваздух. Људско ухо другачије препознаје, код истог нивоа буке, ниске фреквенције од високих. Високе фреквенције код истог нивоа буке више сметају. Мерење и вредновање јачине буке прилагођено је функцији човечијег чула слуха. Јачина буке се мери у децибелима, односима логаритама вредности датог нивоа буке и нивоа буке на прагу чујности (dB) и редукује на еквивалентну фреквенцију (A) – dB(A).

Заштита од буке у животној средини засниваће се на спровођењу следећих правила и мера заштите:

- поштовањем граничних вредности о дозвољеним вредностима нивоа буке у животној средини у складу са прописима;
- подизањем појасева заштитног зеленила и техничких баријера на најугроженијим локацијама;

- обавезном израдом Студија о процени утицаја на животну средину за све објекте и делатности, потенцијалне изворе буке и вибрација.

Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

Највиши нивои буке утврђени су Правилником о методологији за одређивање акустичних зона („Сл.гласник РС“ бр.72/10). Граничне вредности индикатора буке дате су у наредној табели, а прописани Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр.75/2010). Граничне вредности се односе на укупну буку која потиче од свих извора буке на посматраној локацији.

Табела бр. 9: Граничне вредности индикатора буке* на отвореном простору ниво буке у dB(A) у границама обухвата Плана

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		Дан	Ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Пословно-стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја, дечја игралишта	60	50

* индикатор буке је акустичка величина којом се описује бука у животној средини и изражава се у dB(A)

Код изградње нових стамбених објеката препоручује се уградња двоструких преградних зидова, ради боље изолације од негативног утицаја саобраћајне буке (нарочито у непосредној близини планираних саобраћајница).

На површинама намењеним становању са делатностима није дозвољено одвијање делатности које производе буку изван граничних вредности дефинисаних законском регулативом.

Препоруке за планирање са становишта сеизмичког ризика

Због постојања одређеног сеизмичког ризика, применом превентивних мера није у потпуности могуће остварити потпуну заштиту људи и објеката. Зато се техничким мерама прописују услови и дефинишу оперативне мере спасавања, рашчишћавања рушевина као и збрињавање угроженог становништва. У дефинисаним планским решењима, односно правилима уређења и грађења прописаним овим Планом, узети су у обзир сви чиниоци који имају утицај на смањење последица изазаваних могућим земљотресом - изграђеност, спратност објеката, мрежа неизграђених површина и др. Исти су дефинисани у оптималним, односно дозвољеним границама, чиме се утицај могуће елементарне непогоде максимално умањује.

Основна мера заштите од земљотреса представља примену принципа асеизмичког пројектовања објеката, односно примену сигурносних стандарда и техничких прописа о градњи на сеизмичким подручјима. Урбанистичке мере заштите, којима се непосредно утиче на смањење повредивости територије, уграђене су у планска решења, при чему су дефинисане све безбедне површине на слободном простору - паркови, тргови, игралишта,

које би у случају земљотреса представљале безбедне зоне за евакуацију, склањање и збрињавање становништва. Овим се обезбеђује одговарајући степен заштите људи и минимална оштећења грађевинских објеката, односно континуитет у раду објеката од виталног значаја у периоду након земљотреса.

Основне смернице које треба примењивати су следеће:

- обезбедити довољно слободних површина које прожимају урбане структуре, а посебно водити рачуна о габаритима, спратности, лоцирању и фундирању објеката;
- главне коридоре комуналне инфраструктуре потребно је водити дуж саобраћајница и кроз зелене површине и на одговарајућем одстојању од грађевина;
- обавезна је примена важећих сеизмичких прописа при реконструкцији постојећих и изградњи нових објеката.

Могућа заштита односи се на усклађен размештај функција и намена у простору и строго поштовање законских прописа о сеизмичким дејствима на конструкције, уз детаљно истраживање терена.

С обзиром на то да законска регулатива у овој области није у довољној мери развијена и усаглашена са светским стандардима, у смислу прописивања посебних мера заштите у примени је Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима (Службени лист СФРЈ, бр. 31/81, 49/82, 29/83, 21/88 и 52/90).

Заштита од атмосферских непогода

Основне заштитне мере против ветрова – олуја су превентивне, јер од њиховог правилног и благовременог извршења у многоструком ће зависити ефикасност оперативних мера.

Грађевинско техничке мере се базирају на елементима ојачања, било при изградњи самих објеката или изградњом нових.

Дентролошка мера се примењује како за постојеће објекте тако и за објекте предвиђене за градњу. Планским засађивањем високог дрвећа у одређеном распореду и ширини појаса, постижу се врло добри резултати од заштите ветра.

Топографске мере се примењују за насеља и објекте који треба да се граде. Зато је потребно да се добро простудира конфигурација терена (испупчења, удубљења, надморска висина и сл.).

Метеоролошке мере као и услови треба да одиграју значајну улогу при одређивању локације за нове објекте. Зона ветра, јачина, временски периоди појављивања ветра у току годишњег доба и сл. су веома важни подаци, јер ветар посредним путем може да изазове велике штете (стварање наноса или лавина ако има снега). Исто тако као важна мера је и систематско праћење наилаaska ветра и благовремено упозоравање становништва о надолазећим опасностима како би се оно заштитило на време.

ЗАШТИТА ОД НЕЈОНИЗУЈУЋЕГ ЗРАЧЕЊА - обухвата услове и мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства нејонизујућих зрачења, услове коришћења извора нејонизујућих зрачења и представљају обавезне мере и услове при планирању, коришћењу и уређењу простора.

По природи технолошког процеса, у току редовног рада, у трафостаницама и преносним системима (кабловима под напоном), постоје електрична и магнетна поља као вид нејонизујућег зрачења, које се стварају провођењем наизменичне електричне струје у надземни проводницима, а зависе од висине напона, јачине струје и растојања. Такође, ова зрачења се могу јавити и у антенским стубовима и репетиторима мобилне телефоније. Приликом избора локације и технологије ових објеката, потребно је евентуално нејонизујуће (електромагнетно зрачење) свести на минимум, избором најповољнијих и најсавременијих технологија, а у складу са прописима.

По међународним стандардима прописани су следећи критеријуми:

- дозвољена ефективна вредност електричног поља унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којем може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $K_{eff} = 10 \text{ kV/m}$,
- дозвољена ефективна вредност магнетне индукције унутар електроенергетских објеката или у близини надземних водова којој може бити повремено изложено особље на пословима одржавања објеката износи $B_{eff} = 500 \text{ } \mu\text{T}$.

Посебне мере из домена заштите од нејонизујућег зрачења су:

За објекте трафостаница и преносне мреже који представљају изворе нејонизујућег зрачења нискофреквентног електромагнетног поља од посебног интереса, као и изворе високофреквентног електромагнетног поља треба обезбедити да у зонама повећане осетљивости буду испоштована базична ограничења изложености становништва, електричним, магнетским и електромагнетским пољима, према Правилнику о границама излагања нејонизујућим зрачењима.

У циљу заштите од нејонизујућег зрачења није дозвољено планирање и постављање уређаја и припадајућег антенског система базних станица мобилне телефоније на објектима: болница, породилишта, дечијих вртића, школа, простора дечијих игралишта.

Антенски системи базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости, могу се постављати на стамбеним и другим објектима на антенским стубовима под условом да:

- се поставља на крову највишег објекта у окружењу,
- удаљеност антенског система базне станице и стамбеног објекта у окружењу износи најмање 30 m,
- удаљеност антенског система базне станице и стамбених објеката у окружењу може бити мања од 30 m, искључиво када је висинска разлика између базне антене и кровне површине објекта у окружењу износи најмање 10 m.

При избору локације за постављање антенских система базних станица мобилне телефоније узети у обзир следеће:

- могућност постављања антенских система на постојећим антенским стубовима других оператера, грађевинама попут димњака топлана, водоторњева, стубова са рефлекторима, телевизијских стубова и сл.,
- неопходност поштовања постојећих природних обележја локација и пејзажа, избегавати просторе излетишта, заштићена природна добра, заштићене културно-историјске целине, парковске површине и сл.

Инвеститор је дужан да се обрати надлежном органу за заштиту животне средине који ће утврдити потребу израде Студије о процени утицаја.

ЗАШТИТА ОД МОГУЋИХ ПРЕКОГРАНИЧНИХ УТИЦАЈА

Како би се умањили негативни утицаји прекограничног загађивања на стање животне средине и на здравље људи, неопходно је остваривати адекватну међународну сарадњу између Стране порекла (Страну или Стране под чијом надлежношћу се предвиђа припрема плана или програма) и Погођене стране (Страну или Стране које ће вероватно бити погођене прекограничним ефектима плана или програма на животну средину, укључујући здравље) на очувању животне средине у зони могућих утицаја, у складу са Законом о потврђивању протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту ("Службени гласник РС - Међународни уговори", број 1/10), као и другим међународним конвенцијама. Међутим, с обзиром на локацију, позицију, величину и сложеност утицаја, као и удаљеност од државне границе, предметни План нема утицаја на прекогранична загађења.

4.0. СМЕРНИЦЕ ЗА НИЖЕ ХИЈЕРАРХИЈСКЕ НИВОЕ

Према члану 16. Закона о СПУ извештај о стратешкој процени садржи разрађене смернице за планове или програме на нижим хијерархијским нивоима које обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процена и процена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

При изради стратешке процене за наведене документе процењују се утицаји стратешки значајних решења и концепата на животну средину, у складу са врстом и нивоом детаљности сваког документа.

Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину прописана је обавеза израде стратешке процене утицаја на животну средину за урбанистичке планове (члан 5., став 1.) За планове којима је предвиђено коришћење мањих површина на локалном нивоу одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана ако постоји могућност појаве значајних утицаја, што се утврђује према критеријумима датим у Прилогу 1. Закона (став 2. истог члана).

Спровођење Плана детаљне регулације „Рајац“ вршиће се на више начина и то:

1. Директно на основу правила уређења и грађења из Плана;
2. Предлаже се израда Урбанистичког пројекта у Урбанистичкој зони 2 за мешовите намене где су предложене локације за формирање централних функција (место окупљања, јавни објекти, парк и сл.). Такође, за све намене на парцелама већим од 0,5 ha потребна је израда Урбанистичког пројекта.

План детаљне регулације „Рајац“ је плански основ за издавање локацијских услова (или другог акта у складу са законом) на целој територији обухвата Плана, директно на основу правила уређења и грађења, или израдом урбанистичког пројекта за површине и намене за које је Планом предложена или потребна израда.

Процена утицаја на животну средину обавезна је за све пројекте потенцијалне изворе загађивања животне средине и угрожавања њеног квалитета и капацитета.

Студија о процени утицаја је саставни део документације потребне за исходавање дозволе или одобрења за извођење пројекта (изградња, промена технологије, промена делатности и остале активности у простору);

Носилац пројекта је, у складу са чланом 8. Закона о процени утицаја, у обавези да се обрати надлежном општинском органу са захтевом о одређивању потребе израде Студије процене утицаја на животну средину, у складу са Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС” бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18, 95/18 и 95/18), Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и 36/09), Правилником о садржини студије о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС”, бр. 69/2005), и Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС” бр. 114/08).

5.0. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПОСТУПКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА

Мониторинг обезбеђује услове за праћење утицаја на животну средину дефинисаних стратешком проценом, другим речима директно праћење реализације планских решења и остваривање мера и услова заштите.

За предметно подручје није успостављен мониторинг животне средине. Најближе локације на којима се врши редован мониторинг се налазе на већој удаљености од подручја обухвата Плана, па се подаци мониторинга у овом случају не могу користити као валидни.

Успостављање система мониторинга је један од приоритетних задатака како би се предложене мере заштите животне средине у Плану детаљне регулације могле успешно контролисати и пратити при имплементацији Плана.

Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана садржи, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), следеће ставке:

- опис циљева Плана и програма,
- индикаторе за праћење стања животне средине,
- права и обавезе надлежних органа,
- поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине.

ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА

Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

Према Закону о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон и 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 и 95/18), јединица локалне самоуправе у оквиру своје надлежности утврђене Законом, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине у складу са овим и посебним законима. Према члану 69. наведеног Закона, циљеви Програма праћења стања животне средине били би:

- обезбеђење мониторинга,
- дефинисање садржине и начина вршења мониторинга,
- одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга,
- дефинисање мониторинга загађивача,
- успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача, и
- увођење обавезе извештавања о стању животне средине према прописаном садржају извештаја о стању животне средине.

У оквиру праћења стања животне средине, у складу са Законом и другим прописима, предвиђа се праћење:

- отпада;
- квалитета вода (загађујуће материје и друге карактеристике);

- квалитета земљишта;
- квалитета ваздуха;
- нивоа буке;
- праћење стања природне баштине;

5.1. ИНДИКАТОРИ ПРАЋЕЊА СТАЊА

Индикатори праћења стања представљају инструмент за сагледавање и оцењивање стања животне средине и улазне податке на основу којих се прати стање животне средине, врши процена могућих утицаја и дефинишу обавезне мере заштите.

Мониторинг квалитета ваздуха

Мониторинг квалитета ваздуха се мора успоставити у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом ваздуха. Мониторинг треба вршити континуирано, посебно на локацијама и подручјима повећаног загађења, на утврђеним локалитетима где се постављају стационарне мерне станице, 24-часовним узроцима.

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивања тренда загађења како би се правовремено деловало ка смањењу садржаја штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине (ваздуха, земљишта, вода).

Контрола квалитета ваздуха се остварује системским мерењем емисије, праћењем и истраживањем утицаја квалитета ваздуха на животну средину и извештавањем о резултатима мерења, праћења и истраживања.

Резултати мерења концентрација загађујућих материја пореде се са граничним вредностима имисија (ГВИ), те се на основу обављених анализа утврђују стање и трендови, на основу којих се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха.

Предлаже се успостављање мерних места за праћење квалитета ваздуха на Планском подручју од стране локалне мреже за мониторинг квалитета ваздуха. Број и распоред мерних места прилагодити површини подручја, врсти извора који загађују ваздух, геолошким карактеристикама и густини насељености. Неопходно је правити дневне, месечне и годишње извештаје.

Мониторинг квалитета воде

Према Закону о водама („Сл. гласник РС”, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018-др.закон) као и према подзаконским актима донетим на основу овог Закона у циљу праћења стања загађености вода потребно је вршити систематско испитивање квалитета воде за пиће, на прописан начин, на основу Правилника о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ, бр. 42/98, 44/99 и Сл. гласник РС бр. 28/2019).

Неопходно је вршити лабораторијску контролу воде за пиће, испитивање нутријената у водама једном годишње, испитати број становника прикључен на јавни водовод, на јавну канализацију једном годишње од стране надлежног Јавног предузећа.

Мониторинг квалитета земљишта

Ради утврђивања садржаја опасних и штетних материја у земљишту, на локацијама у непосредној близини депонија, трафостаница, саобраћајница, индустријских зона, као и у насељеним местима врши се мониторинг земљишта, у складу са Правилником о дозвољеним концентрацијама штетних и опасних материја у земљишту и води за наводњавање („Сл. гласник СРЈ” бр. 23/94) и методама за њихово испитивање. При изградњи објеката и извођењу радова који могу угрозити земљиште, обавезно спроводити поступак Процене утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину („Сл. Гласник РС” бр. 135/04 и 36/09).

Мониторинг буке

Заштита од буке у животној средини обезбеђује се утврђивањем услова и предузимањем мера заштите у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Сл. гл. РС”, бр. 96/21), као и подзаконским актима донетим на основу овог Закона, а то чини део интегралног система заштите животне средине и односе се на: просторно, урбанистичко и акустичко планирање; звучну заштиту; стратешку процену утицаја планова и програма, односно процену утицаја пројеката на животну средину, као и на издавање дозволе за изградњу и рад постројења, односно обављање активности; прописивање граничних вредности буке у животној средини; роизводњу, промет и употребу извора буке; акустичко зонирање; стратешких карата буке; израду акционих планова заштите од буке у животној средини; мерење и оцену буке у животној средини (мониторинг); процену штетних ефеката буке на здравље људи и животну средину; информисање јавности о буци и њеним штетним ефектима у животној средини.

Мониторинг природних добара

Основни циљ је успостављање система праћења стања биодиверзитета, односно природних станишта и популација дивљих врста флоре, и фауне, превасходно осетљивих станишта и ретких, угрожених врста, али и праћење стања и промена предела и објеката геонаслеђа. Сва наведена надгледања су директној надлежности Завода за заштиту природе Србије, а на основу средњерочних и годишњих програма заштите природних добара. Минимумом генералног мониторинга сматра се надгледање природних вредности једном годишње, а појединачне активности на мониторингу се организују према потреби, у случају непредвиђених промена које могу имати значајније негативне ефекте.

5.2. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА И ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Програм мониторинга стања животне средине доноси локални орган власти у складу са програмом мониторинга који доноси Влада РС (Сл.гласник РС бр. 135/04). Мониторинг обавља овлашћена организација која испуњава услове за мерење датих параметара и Стандарда у области узорковања, мерења, анализа и поузданости података у складу са Законом.

Власник, односно корисник постројења које емитује загађујуће материје, дужан је да у складу са законом, преко надлежног органа, организације или овлашћене организације обавља мониторинг емисије, учествује у трошковима мерења емисије у зони утицаја и по потреби прати друге утицаје своје активности.

Органи управе, загађивачи или овлашћене организације које врше мерења, дужни су да доставе податке мониторинга Агенцији за заштиту животне средине на Законом прописан начин.

Систем праћења стања животне средине (ваздух, вода, земљиште, отпадне материје, опасне и штетне материје, бука) успостављен је правним оквиром:

- Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др.закон, 72/09-др.закон и 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 и 95/18);
- Закон о водама („Сл. гласник РС” бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/2018 и 95/2018 – др.закон);
- Закон о заштити од буке у животној средини („Сл.гласник РС” бр. 96/2021);
- Правилником о граничним вредностима, методама мерења емисије, критеријумима за успостављање мерних места, евиденцији података („Сл. гласник РС”, бр. 54/92, 30/99 и 13/06);
- Правилником о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евиденције података („Сл. гласник РС”, бр. 30/97 и 35/97);
- Правилник о опасним материјама у водама („Сл. гласник СРС”, бр. 31/82);

- Правилник о начину и минималном броју испитивања квалитета отпадних вода („Сл. гласник СРС“ бр. 47/83 и 13/84);
- Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама за њихово испитивање („Сл. гласник РС“, бр. 23/94);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обрасцу извештаја о мерењу буке (Сл.гласник РС. бр.72/10).

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга имисије и емисије, као и мерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

Поступање у случају акцидената

На планском подручју могући су акциденти у саобраћају, опасност од пожара, сеизмички ризик је у границама прихватљивог.

У случају саобраћајних акцидената могуће су штете на самом извору, односно нема опасности на шире окружење. На основу важећих прописа транспорт опасних, отровних и експлозивних материјала није дозвољено у насељима. Детаљније мере заштите прописују се у одговарајућим проценама утицаја пројеката за саобраћајнице, односно у поступцима за руковање и транспорт опасним, отровним и експлозивним материјама, као и складиштењу, претовару и транспорту нафтних деривата.

У циљу заштите од пожара обавезно је примењивати следеће смернице:

- Предвидети довољну ширину путева који омогућавају приступ ватрогасним возилима до сваког објекта и њихово маневрисање за време гашења пожара (Правилник о техничким нормативима за приступне путеве, окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објекта повећаног ризика од пожара („Сл лист СФРЈ“, бр.. 8/95)
- Потребно је на електричним инсталацијама, опреми и уређајима, а ради спречавања избијања пожара услед квара обезбедити:
 - Правилан избор електро водова - електро развода и заштитних уређаја, чиме се ограничавају преносиве струје на трајно дозвољене;
 - Правилан избор високонапонских проводника и њихово повезивање на систем уземљења;
 - Правилан избор заштите од преоптерећења електричних проводника, уређаја и опреме правилним избором уређаја за заштиту од преоптерећења (осигурача) и заштитних термичких елемената, који су димензионисани према према трајној дозвољеној струјној оптеретивости електричних проводника и инсталисане опреме која једобијена, на основу једновременог оптерећења;
 - Удаљење електричних водова и друге електроинсталационе опреме на довољне удаљености од извора топлоте;
 - Правилан избор и инсталација разводних постројења (високонапонске и нисконапонске ћелије, командно разводни ормари и др.), енергетских трансформатора са припадајућом заштитном и контролном опремом, електро машинске опреме (генератор, разводни ормари);
 - Нове саобраћајнице, колске прилазе испред објекта треба испланирати тако да се омогући приступ ватрогасним возилима до угрожених објекта и њихово маневрисање за време гашења пожара и евакуације људи;
 - Свим објектима обезбедити приступни пут за ватрогасна возила у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве окретнице и уређене платое за ватрогасна возила у близини објекта повећаног ризика од

пожара ("Службени лист СРЈ", бр.8/95), по коме најудаљенија тачка коловоза није даља од 25m од габарита објекта.

У циљу заштите од земљотреса треба примењивати следеће смернице:

- обавезна примена важећих сеизмичких прописа при изградњи нових објеката;
- обезбедити довољно слободних површина, водећи рачуна да се поштују планирани проценти изграђености парцела, системи изградње, габарити, спратност и темељење објеката;
- главне коридоре инфраструктуре треба водити дуж саобраћајница и кроз зелене површине, кроз за то планиране коридоре и на одговарајућем одстојању од грађевина.

Могућа заштита односи се на усклађен размештај функција и намена у простору и строго поштовање законских прописа о сеизмичким дејствима на конструкције, уз детаљно истраживање терена.

6.0. МЕТОДОЛОГИЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ И ТЕШКОЋЕ ПРИ ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Сврха стратешке процене утицаја на животну средину је благовремено и систематично разматрање могућих утицаја на животну средину на стратешком нивоу планирања и програмирања, уважавајући принципе одрживог развоја. Стратешка процена утицаја у складу са Директивом ЕУ 2001/42/ЕС, као и домаћом регулативом представља процес којим се врши процена стратешких утицаја одређених планова и програма на животну средину са циљем да се интегрисањем основних начела заштите животне средине (начело одрживог развоја, интегрисаности, предострожности, хијерархије, координације и јавности) у поступак припреме израде и доношења плана обезбеди одрживи развој и заштита животне средине.

Значај поступка стратешке процене је у томе што она:

- афирмише и снажи процес заштите животне средине током израде концепта и планова;
- омогући еколошки здрав и одржив развој;
- идентификује специфичне утицаје и лоцира кумулативне ефекте;
- смањује могућност да се направе озбиљне грешке;
- помаже у доношењу одлука заснованих на информацијама и процени могућих значајних утицаја у фази када су могућа алтернативна решења и нема ограничења која се јављају у фази процене утицаја већ дефинисаних намена или пројеката.

Као резултат спровођења поступка стратешке процене, израђује се Извештај о стратешкој процени утицаја као завршни документ којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана и програма и одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину.

Садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, а донекле и основни методолошки приступ дефинисани су Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину и Законом о заштити животне средине („Сл. гласник РС” бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11-одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018-др.закон и 95/2018-др.закон). Специфичност конкретног плана, ниво плана, као и карактеристике постојећег стања животне средине на планском подручју, условили су да садржај Извештаја о стратешкој процени утицаја у одређеној мери буде модификован и прилагођен основним карактеристикама плана.

Општи методолошки принцип, базиран на примени наведеног закона, подразумева континуирани поступак усаглашавања процеса израде планског документа са процесом поступка стратешке процене кроз унапред утврђени редослед фаза или корака, а који се односе на: анализу стања свих релевантних фактора - чиниоца животне средине, идентификацију постојећих извора загађења као и процену потенцијално могућих негативних утицаја, предлога најповољнијег решења са аспекта заштите животне средине, предлога мера за спречавање и ублажавање током свих фаза израде планског документа као и предлог мониторинга током спровођења планског документа и експлоатације објеката.

Разрадом наведених фаза развијен је следећи поступак за стратешку процену за План детаљне регулације, дат је у следећој табели.

Табела бр. 10: Поступак стратешке процене за План детаљне регулације

Фазе стратешке процене утицаја	Појединачне активности по фазама
1	2
<p>Фаза 1: Идентификација других планова и програма од значаја за остваривање циљева заштите животне средине</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Идентификација планова, програма, пројеката и других докумената од значаја за План детаљне регулације; ▪ Идентификација циљева и задатака заштите животне средине од значаја за План детаљне регулације (од (интер) националног до локалног); ▪ Спецификација и валоризација кључних проблема заштите животне средине и кључних циљева заштите животне средине;
<p>Фаза 2: Дефинисање циљева и задатака стратешке процене утицаја</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија постојећих циљева и задатака стратешке процене утицаја из различитих докумената од (интер) националног до локалног нивоа (укључујући међурегионални, регионални и ниво локалне заједнице); ▪ Дефинисање циљева стратешке процене у зависности од планских проблема и одредби регулативе;
<p>Фаза 3: Формирање информационе – документационе основе</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Идентификација потенцијалних извора информација и података релевантних за стратешку процену; ▪ Прикупљање података из различитих извора (подаци добијени од локалних власти и заједнице, анкете, истраживања, теренска истраживања, пописна и друга статистика, подаци доступни преко Интернет мреже, литература и др.); ▪ Обрада података и прављење одговарајућих база података;
<p>Фаза 4: Полазне основе стратешке процене утицаја (почетне фазе стратешке процене утицаја у ужем смислу)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија прикупљених података (анализа и синтеза расположивих података); ▪ Оцена података прикупљених из других докумената (оцена и преузимање – „стечене обавезе“); ▪ Оцена стања активности на планском подручју (примена других планова, програма и пројеката); ▪ Оцена имплементације националних и регионалних стратегија, планова, програма и пројеката; ▪ Идентификација могућих тешкоћа; ▪ Оцена валидности аналитичко-информационе грађе; ▪ Прелиминарна оцена општег стања животне средине;

Фазе стратешке процене утицаја	Појединачне активности по фазама
1	2
Фаза 5: Дефинисање индикатора	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија и анализа доступних података, анализа полазних основа и прелиминарна процена трендова; ▪ Дефинисање и развој индикатора од значаја за стратешку процену, корелација између индикатора, циљева и задатака између Плана детаљне регулације и стратешке процене утицаја;
Фаза 6: Ревизија индикатора, циљева и задатака	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Синтеза интерних ревизија претходних фаза, редефинисање циљева, задатака и прилагођавање расположивим подацима. Редифиниција индикатора;
Фаза 7: Идентификација проблема заштите животне средине / питања одрживости	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ревизија (претходних) радних верзија Плана детаљне регулације; ▪ Усклађивање Плана детаљне регулације са осталим конвенцијама, плановима, програмима и пројектима од значаја за заштиту животне средине;

Ова стратешка процена је у складу са општом препоруком истовремености, тако да је ова стратешка процена рађена у току израде Плана детаљне регулације „Рајац“. Тиме су се ова два поступка у интерактивном процесу међусобно допуњавала.

У процесу израде стратешке процене утицаја самог Плана детаљне регулације, нису уочене битне тешкоће које би утицале на ток и поступак процене утицаја стратешког карактера.

У процесу израде стратешке процене утицаја Плана детаљне регулације успостављена је сарадња са заинтересованим органима и организацијама, надлежним органом за животну средину.

7.0. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА ЗА ИЗБОР ПРЕДЛОЖЕНОГ ПЛАНА

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна је партиципација свих заинтересованих друштвених група и то инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. Међутим, за ефикасније остваривање апсолутне партиципације на свим нивоима неопходно је остваривање сталне сарадње између свих актера у процесу. Како је стратешка процена интегрисана у све фазе израде Плана детаљне регулације „Рајац“, то је резултирало уважавањем и укључивањем резултата до којих се дошло у току стратешке процене. Део о животној средини у свим фазама израде Плана детаљне регулације припремљен је на основу резултата стратешке процене приказаних у овом извештају. На основу мера за смањење негативних и увећање позитивних утицаја Плана детаљне регулације „Рајац“ на животну средину припремљена су планска решења у области животне средине.

Члан 18. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који су дужни да доставе своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обезбеђује учешће јавности у разматрању

Извештаја о стратешкој процени (члан 19). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину извештаја и достављање мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења плана.

Због значаја могућих негативних и позитивних утицаја предложеног плана на животну средину, здравље људи, социјални и економски статус локалних заједница важно је адекватно и "транспарентно" укључивање заинтересованих страна у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине.

Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене. Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања Плана детаљне регулације. Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи сва мишљења о СПУ, као и мишљења изјављених у току јавног увида и јавне расправе о плану. Извештај о СПУ доставља се заједно са извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на извештај о СПУ у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање. После прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља Нацрт Плана детаљне регулације заједно са Извештајем о СПУ надлежном органу на одлучивање.

8.0. ЗАКЉУЧЦИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА (НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ)

Заштита животне средине у Плану детаљне регулације „Рајац“, разматрана је у оквиру планског документа, али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у претходном поглављу и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног Плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности. Резимирајући утицаје Плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Негативни утицаји које је могуће очекивати реализацијом планских решења потребно је детаљно размотрити израдом Процена утицаја на животну средину појединачних пројеката.

Да би се овакви утицаји свели у оквире који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на животну средину.

У варијанти да се план детаљне регулације не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. У варијанти да се план детаљне регулације имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране територије ако се план не би имплементирао.

Извештај о стратешкој процени утицаја који се радио за ниво ПДР не може дати експлицитне одговоре на прихватљивост појединих планских решења. Таква планска решења морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Стратешких процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима и у оквиру Процена утицаја појединачних објеката и пројеката на животну средину. Анализирајући план детаљне регулације у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.